

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β'

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 10 του Ὀκτωβρίου 1904

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὀδὸς Οἰκονόμου ἀριθ. 4

ΑΡΙΘ. 117

ΤΟΥ ΜΑΝΩΛΙΟΥ Η ΣΚΟΥΦΙΑ

Ἐπεσε ὁ Σιμόπουλος καὶ μᾶς ἦρθε ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ὁ Καλογερόπουλος. Ὁ πρῶτος, οἰκονομολόγος μὲ πατέντα. Ὁ δεύτερος, δικηγόρος. Τί ἔχει νὰ κάνει αὐτό; Μερικοὶ εἶπαν—κι ἄδικο δὲν ἔχουμε— πὼς καλύτερα πού δὲν εἶναι οἰκονομολόγος ὁ καινούριος Ὑπουργός. Ἔτσι, λένε, δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ κάνει καμιὰ καινούρια σύμβαση μὲ τὴν Βιομηχανικήν. Ἄλλοι—κι αὐτοὶ δίκιο ἔχουν— βρῆκαν πὼς ἡ ἐκλογή αὐτὴ ἦτανε παραπολύ φυσική. Ἀφοῦ γίνονται ὑπουργοὶ τῶν Ναυτικῶν δικηγόροι, ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ἄνθρωποι ἄεργοι, δίχως ὀρισμένο ἐπάγγελμα, ὑπουργοὶ τῆς Παιδείας, Στάθες, ὑπουργοὶ τῶν Στρατιωτικῶν—δὲν ἔγιναν ἀκόμα, μὰ μπορεῖ νὰ γίνουν αὔριο μεθαῦριο—σαλεπιτζήδες, γιατί νὰ μὴ γίνῃ κ' ἓνας δικηγόρος, ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν;

Ἄξιός λοιπὸν κ' ὁ κ. Καλογερόπουλος. Μιὰ τρούπα στὸ νερό πρόκειται κι αὐτὸς νὰ κάνει, ὅπως κ' οἱ ῥι προκάτοχοί του, μερικοὺς καινούριους φόρους ἴσως πρόκειται νὰ δάλει, καινούρια πτώχευση ἴσως πρόκειται νὰ κηρύξει, καὶ γιὰ τὴ δουλειὰ αὐτὴ δὲ χρειάζεται καμιὰ εἰδικότητα. Μπορεῖ νὰ τῆνε κάνει κι ὁ Σακκουλές, ἂν τότε θρονιάσουν στὸ ὑπουργεῖο κι ἂν τοῦ ἐπιτρέψουν νὰ πηγαίνει καροτσάδα χάρισμα.

Ἐκεῖνοι, βλέπετε, πού ψηφίσανε τὰ προσόντα, ὄνειροπολοῦσανε ὅλοι νὰ γίνουνε μιὰ μέρα ὑπουργοί. Γι' αὐτὸ δὰ καὶ τὴ θέση τοῦ ὑπουργοῦ τῆν ἀφήσανε δίχως προσόντα. Φτάνει νὰσαι βουλευτῆς, ἢ καὶ βουλευτῆς σὰ δὲν εἶσαι, φτάνει νὰσαι τρανὸς κομματάρχης, καὶ μιὰ χαρὰ γίνεσαι ὑπουργός. Ἄνευ πολλῶν στενοχωριῶν, πού συνειθίζει νὰ λέει καὶ κάποιος χωρατατζής.

Διὰ ταῦτα, κάθε κρίση γιὰ τὸν καινούριο ὑπουργό μας, περιττή: Νὰ μᾶς ζήσει μονάχα καὶ νὰ μᾶς φορτώσει καινούριους φόρους στὴν ράχη μας. Καμιὰ ἄλλη ἀπαιτήση δὲν ἔχουμε.

Θέλουμε μονάχα νὰ ποῦμε κάτι πού βλέπουμε κάθε τόσο καὶ πού δὲν μπορούμε νὰ τὸ χωνέψουμε. Κάθε φορά πού θὰ γίνῃ καινούριος ὑπουργός ἢ πού θὰλλάξει ὁλόκληρο τὸ ὑπουργεῖο, ὁ κοσμάκης θαρρεῖ πὼς κ' ἄ τι γίνε-ται καὶ μιλάει γι' αὐτὸ καὶ τὴ σχολιάζει, κα-μιὰ φορά δὲ πιστεύει πὼς μὲ τὸ ἄλλαγμα τῶν προσώπων θὰλλάξει κ' ἡ τύχη του.

Τέτια παράδοξη συγκίνηση, σὰς τὸ ἱερο-λογιούμαστε, δὲν τῆνε δοκιμάσαμε ἀκόμα, γιατί θυμόμαστε, πᾶνάθεμά τονε, πάντα τὸν Μα-νωλιὸ μὲ τὴ σκούφιά του

Ἄλλαξε ὁ Μανωλίδς καὶ φέρεσε τὴ σκούφια του ἄλλιως. Μανωλίδς πάντα ὁ Ρωμιὸς καὶ συχνουκου-

νάει τὴν ἴδια σκούφια πάντα στὸ κλούβιο κε-φάλι του. Πότε τῆνε φοράει ἴσια, μὲ Σιμόπουλο. Πότε στραβά, μὲ Καλογερόπουλο. Πότε μπρο-στά, μὲ Θεοτόκη. Πότε πίσω, μὲ Ντεληγιάννη. Ἡ ἴδια σκούφια πάντα, στὸ ἴδιο κλούβιο κεφ-άλι φορεμένη.

Γι' αὐτὸ καὶ τὸ κατέρθωμα τῆς «Ἐστίας» δὲν εἶναι μεγάλο κι ἀξιοθαύμαστο γιατί ἔρριξε τὸν Σιμόπουλο. Κι ὅλο τὸ ὑπουργεῖο νάριχνε,

πολλάττη δὲ θὰ τῆς λέγαμε. Τὸ κατέρθωμά της εἶναι καὶ μένει μεγάλο γιατί ἀπόδειξε ὀλο-φάνερα στὸ λαὸ πὼς ὑπουργοὶ καὶ τραπεζίτες ἐκμεταλλεύονται ἀτιμώτατα τὰ πιδ ἱερά του πράματα καὶ τοῦ σταίνουν παγίδες πατριωτι-κῆς—σὰν τὸ λαχεῖο τοῦ στόλου—γιὰ νὰ τοῦ σουφρῶνουμε μὲ μαστοριά τὸν παρὰ του.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΣΑΝΣΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΑ *

Ὁ καθηγητὴς Krumbacher στὸ νέο του βιβλί-ο συμπεραίνει καὶ κείνος, ὅτι ἡ φιλολογικὴ μας γλῶσσα πρέπει νὰ συμφωνεῖ μὲ τὸ γλωσσικὸ αἰσθημα τοῦ λαοῦ, πρέπει νὰ πηγάζει ἀπὸ τὴν ψυχὴ, πρέπει νάχει ζήσει τὴ ζωὴ τοῦ ἔθνους καὶ τότες μόνο, λέγει, δυνατὸ εἶνε νὰ συστηθεῖ ἔθνικὴ φιλολογία, νὰ ὑπάρχει ἔθνικὴ ποιή-ση, νὰ αἰσθανθοῦμε τὴν καλλιτεχνικὴν ὠραϊότητα καὶ νὰ τῆν παραστήσομε. (1) Συγκρίνει κ' ὅλας τὴν κα-θαρεύουσα μὲ τὴν Λατινικὴν τοῦ μεσαιῶνα, καθὼς καὶ μὲ ἄλλες Ἀσιατικῆς ἢ Εὐρωπαϊκῆς γλώσσας πού πα-ρουσιάζουν φαινόμενα ἀνάλογα μὲ τὴ γλωσσικὴ κατὰ-στασὴ μας, (2) δὲν ξέρουμε ὅμως γιατί, δὲν ἐπερίλαβε στὴν ἔρευνά του καὶ τὴν Ἰνδικήν, πού, καθὼς χωρὶς ἀμ-φιβολία καλῆτέρα μας θὰ γνωρίζει, δείχνει σημαντικῆς ἀναλογίας μὲ τὴ ζωὴ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπὸ τὴν πρῶ-την ἀρχὴν μέχρι σήμερα.

Τὸ ὅτι σὲ μιὰ τέτοια γλῶσσα, ἴσια ἴσια ὅταν ἦتون χωρισμένη ἀπὸ τὴν ζωντανὴν λαλιὰ τοῦ λαοῦ, ἐβλάστανε μιὰ τεράστια φιλολογία, ἐκάρτησαν ὅλοι οἱ κλάδοι τῆς ἀνθρώπινης γνώσης, ἐκαλλιεργήθηκα κάθε εἶδος ποίηση, φαίνεται νὰ ρίχνει ἀπὸ τὰ θεμέλια τὰ συμπεράσματα τῶν ὁπαδῶν τῆς δημοτικῆς μας, ἀφοῦ μάλιστα πολυ-χιλιόχρονη εἶνε ἡ ζωὴ τῆς σανσκριτικῆς, πού οὔτε σή-μερα ἀκόμη τελειωτικῶς δὲν ἐνεκρώθη, ἀλλὰ μένει ἡ λειτουργικὴ τῆς βραχμανικῆς θρησκείας κ' ἐκεῖνη κάνει νὰ φαίνεται ἓνα τὸ πολύσπορο Ἰνδικὸ ἔθνος, ἐνῶ μιλεῖ,

*) Σ η μ. τ ο ὕ «Ν ο υ μ ᾶ»: Ἡ ἐπιστημονικὴ δια-τρικὴ τοῦ συνεργάτη μας κ. Κωστ. Θεοτόκη, πού ἀφιερῶ-νει ὅλη του τὴ ζωὴ στὴ μελέτῃ τῆς σανσκριτικῆς γλῶσ-σας καὶ τῆς Ἰνδολογίας, ἐπρόκειτο νὰ τυπωθεῖ τὸν περα-σμένο Δεκέμβρη μὲ εἰς γαλοῖς παραχῆς τῆς «Ὀρέστειας» στὴν «Κριτικὴ». Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ τότες ἴσα ἴσα ἐπαψε νὰ βγαίνει καὶ τὸ ἔργο τοῦ κ. Θεοτόκη ἔμεινε ἀτύπωτο. Τὴ μελέτῃ αὐτὴν εὐχαριστῶ καὶ μὲ μεγάλη τῆνε δημο-σιεύσομε σήμερον.

καὶ μιλοῦσε στὲς διάφορες ἐποχῆς, διάφορα τοπικὰ ἰδιώ-ματα. (3)

Τρεῖς μορφῆς ξεχωρίζονται στὴ σανσκριτικὴ: ἡ βαιδική, ἡ ἀρχαϊκὴ σανσκριτικὴ, καὶ ἡ κλασικὴ σαν-σκριτικὴ.

Εἶνε γνωστὸ πὼς οἱ περισσότεροὶ λαοὶ τῆς Εὐρώπῃ καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοῦ Ἀσιατικοῦς γενιοκρατιῶνται ἀπὸ μιὰ μόνον φυλὴν, τὴ Ἰαπετικὴν, καθὼς τὴν ὀνομάζει ὁ σοφὸς μεταφραστὴς τῆς Γλωσσικῆς τοῦ Whitney (4) καθηγ. Χατζηδάκης, καὶ πὼς ἓνας κλάδος τῆς φυλῆς αὐτῆς ἀφοῦ ἐδιάβηκε τὰ βουνὰ πού χωρίζουν τὴν Ἀριανὴν ἀπὸ τὴν Ἰνδία, ἐκατοίκησε εἰς τὰ βαιρειο-δυτικὰ τῆς μέρη, τὴν Πέντε ποταμίᾳ, καὶ γὰρ γὰρ ἐκυρίεψε τὸ Ἰνδοστὰν ὅλο.

Τὸ ἀρχαιότερον μνημεῖον τοῦ Ἰνδικοῦ λαοῦ, πού εἶνε κ' ὅλας τὸ ἀρχαιότερον τῆς Ἰαπετικῆς ὀμοιοθίας (5) εἶνε ἡ συλλογὴ τῶν Βαιδικῶν ὕμνων, τὸ ἅγιον βιβλίον τῆς Ἰνδικῆς θρησκείας. Οἱ ὕμνοι τοῦτοι εἶνε γραμμέ-νοι σὲ γλῶσσα πολὺ συγγενικὴ μὲ τὴν παλαιὰ Περ-σικὴν, καὶ, καθὼς ἀπόδειξε ὁ Muir, (6) αὐτὴ ἦτον ἡ λαϊκὴ τῶν Ἄρην στοὺς πρῶτους αἰῶνες πού ἐκατοί-κησαν τὴν Ἰνδία. Ὁ Βαιδικὸς τραγουδιστὴς ψάλλει, τὴ μεγαλοδυναμίᾳ τῶν θεῶν, τὴ γονιμότητα καὶ τὴν ὀμορφάδα τῆς γῆς, τῶν ἀγελάδων τὴν καλωσύνην κρέ-ζει τὴν εὐλογία τοῦ Ἀοράτου γιὰ τὸ λαὸ καὶ γιὰ τίς γέννες τῆς ἀγελάδας, καὶ ὅλα σὲ γλῶσσαν ἀπλή, με-γαλόπρεπη καὶ ἀβιαστή, ὅσο μόνον μιὰ ζωντανὴ καὶ φυσικὴ λαλιὰ μπορεῖ νὰ εἶνε. Οἱ ὕμνοι ἀναβρῶζον ἀπὸ τὰ φυλλοκάρδια τοῦ λαοῦ πού ἦταν ἀσπούδαχτος ἀ-κόμα κ' ἔζουσε ἀπὸ τὴν ἐργασία τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τὰ ζωντανά του. Μόνον ὅ,τι μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ ποι-ητικὴ συνέπαρση, μερικῆς τολμηρῆς μετάθεσης, μερικῆς ζητημένως παρομοιώσεως, (7) αὐτὰ μπορεῖ νὰ διαφέρ-

*) Σ η μ. τ ο ὕ «Ν ο υ μ ᾶ»: Ἡ ἐπιστημονικὴ δια-τρικὴ τοῦ συνεργάτη μας κ. Κωστ. Θεοτόκη, πού ἀφιερῶ-νει ὅλη του τὴ ζωὴ στὴ μελέτῃ τῆς σανσκριτικῆς γλῶσ-σας καὶ τῆς Ἰνδολογίας, ἐπρόκειτο νὰ τυπωθεῖ τὸν περα-σμένο Δεκέμβρη μὲ εἰς γαλοῖς παραχῆς τῆς «Ὀρέστειας» στὴν «Κριτικὴ». Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ τότες ἴσα ἴσα ἐπαψε νὰ βγαίνει καὶ τὸ ἔργο τοῦ κ. Θεοτόκη ἔμεινε ἀτύπωτο. Τὴ μελέτῃ αὐτὴν εὐχαριστῶ καὶ μὲ μεγάλη τῆνε δημο-σιεύσομε σήμερον.

νουν από την καθημερινή ομιλία του καιρού, και μερικές άλλες διαφορές θα...

Κατά τον Oldenberg (8) το Βαυδικό ιδίωμα είναι η λαϊκή γλώσσα των πρώτων Ινδών...

Η εποχή που έπονηθησαν οι βαυδικοί ύμνοι μόνο με προσέγγιση μπορεί να λογαριαστεί και κατά τη γνώμη που επικρατεί σήμερα...

Οι κοινωνικές κληρονομικές τάξεις, που είναι το ιδιαίτερο γνώρισμα του Ινδικού πολιτισμού, δεν είχαν ακόμα συστηθεί και χωρίς αμφιβολία...

έπιστήμη τους, όπως για μερικούς άλλους που φιλοκίνητοι και καρδικοί έχτυπιόνταν...

Τέτοιο κοινωνικό φαινόμενο έχει το παράλληλό του στην προομηρικήν εποχή και στον Ευρωπαϊκό μεσαιώνα. Οι πολεμιστές έπροστάτευαν τον εργατικό λαό...

Αλλά και φυσικώτατο ήταν να συναθροίζονται γύρω στους βασιληάδες και τους πολεμιστάδες της εποχής εκείνης, τραγουδιστές που ύμνουσαν...

Στόν πρώτον καιρό η λατρεία των θεών ήταν απλή, ο κάθε προσετός της οικογένειας ήταν και ιερέας, αλλά καθώς με τον πολιτισμό...

φαινόμενο μοναδικό στον κόσμο, αυτή εκατάφερε με τον καιρό να γενει ανώτερη και των βασιληάδων...

Η γραφή ήταν ακόμη άγνωστη και όταν έπειτα οι Ινδοί την έδιδαν από σημαντικά έθνη...

Ήταν όμως πολλοί οι ύμνοι και για να τους αποστηθεί κανείς έλλους έχρειάζετο τον ήμισυ ζωής...

Τέτοια είχαν αρχή οι τρεις ανώτερες τάξεις της Ινδικής κοινωνίας. Στην εποχή των βαυδικών ύμνων...

Στις τρεις ανώτερες τάξεις της Ινδικής κοινωνίας έπροστέθηκε και η καταφρονεμένη των σκλάβων...

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑΣ»

ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΚΑΜΠΥΣΗΣ

ΟΙ ΛΕΚΑΠΗΝΟΙ

«...Κιτάρα μές την ψεύτικη μας την πατρίδα όπου προδεύει μονάχα το αίσχος κ' η άτιμία, που πρόωρα έσπασε κάθε λουλουδι, που δυναμόνει το σαράκι, η μούχλα κ' η σαπίλα.»

Α : ν ε

Ο Κωσταντίνος, λικνίζοντας την πολυθρόνα που κάθεται, κοιτάζει ψηλά. Η Έλένη. Μά γιατί δε μιλάς πιά; Ο Κωσταντίνος. Σκίσοτομαι, Έλένη, μή με διακόψεις, σίπακακαλώ.

*) Το δράμ' αυτό τάρχησε ο Καμπύσης, ύστερ'

Η Έλένη. Ορίστε. Με καλείς να καθίσω κοντά σου να μιλήσουμε και πριν πούμε τίποτα, μάρφινες μάρμαρο και βυθίζεσαι σε σκέψεις.

Ο Κωσταντίνος. Έχεις δίκαιο. Μά και σύ όφείλεις να ενδιαφέρεσαι όσο κ' εγώ.

Η Έλένη. Εγώ δεν έννοω τίποτα απ' αυτά. Βλέπω τον άντρα μου να κλείεται στο γραφείο του ώρες, νάν το ρίχνει σε ρεμβασμούς ανένας—Δέν λέγω πως δεν ενδιαφέρεται για τη γυναίκα του: Έλα, Έλένη, να μου κάνεις συντροφιά, έχω και κάτι να σου πω. Τι λοιπόν, τί;

από τον πόλεμο του 97, οά γύρισε από τη Γερμανία, για συνέχεια της «Μίς Άννας Κουζέλευ». Στην Κουζέλευ λοιπόν θα ζητήσετε τα πρόσωπα που αναφέρνει σ' αυτό το δράμα. Μέσα στα χειρόγραφα του, που μās παραχώρησε η μάνα του, βρέθηκε τελειωμένη ή Α' πράξη, μιá σκηνή από τη Β' κι άλακαιρη ή Δ' ποινα κ' ή τελευταία. Ολ' αυτά θα τα δημοσιέψουμε, γιατί και το κομμάτι της Β' πράξης είναι χαρακτηριστικό, αφού ζουγραφίζει με χτυπητά χρώματα μιá πολεμική διαδήλωση της Πλατείας του Συνταγματος. Στο τέλος της Δ' πράξης έχει την μερομηνία 5 του Αβ'ρουστου 1900.

Ο Κωσταντίνος (με μικρό χαμόγελο). Άδιάφορο. Είσαι η γυναίκα μου; Κ' η δόξα είναι και των δυό μας. Σε σένα μάλιστα θάν το πω, μόνον σε σένα. Ξέρεις, Έλένη, είναι πράγματα, που όσο εύκολωτερο γίνονται, τόσο ο κόσμος, πριν γένουν, μπορεί να τα βροθώσουμε αυτό το Ρωμέηκο. Μά έννοεις; Δέν αίστάνεσαι και τού η ίδια γύρο σου πως το κακό έφτασε στο κόκκαλο και πως ήρθε πιά η κατάλληλη στιγμή να ενεργήσει κανείς με πράγματα κι όχι με λόγια;

Η Έλένη. Έμεις θα το διορθώσουμε το Ρωμέηκο;

Ο Κωσταντίνος. Περίεργο! Παντού η ίδια κουβέντα. Έμεις λοιπόν, ναί έμεις. Ο λαός αυτός έχει τη σπίθα μέσα του που ανάβει μονομιζε. Η δόξα, Έλένη, άρχισε πιά να του χαμογελά. Ναί! Οι ολυμπιακοί άγώνες ήταν η κολυμπήθρα του Σιλβάμ, που μās έδειξαν, πως όλο το σφρίγος, πως όλη η ζωή κατέχει ακόμα και πάντα τη γη του Λεωνιδών και Μποταρρών. Το κακό, Έλένη, είναι παραστικό. Το κακό το χύνουν οι κυβερνήτες του λαού. Να καταστρώσουμε το σχέδιο μιās νέας πολιτικής βάσεως, στις έσωτερικές, προπάντων στις έξωτερικές σχέσεις να το πρόγραμμα ένδς που πονει την πατρίδα. Σε παρακαλώ, εγώ, βλέπεις, δεν είμαι από τους άντρες που δέν λογαριάζουν τις γυναίκες τους. Σε συκοινωνώ, βλέπεις, πάντα στις σκέψεις μου και πάντα άκούω τη γνώμη σου.

ξίμο με τους τοπογέννητους ή Βαιδική θρησκεία των Ινδοκρίων μεταμορφώνεται, οι παλαιοί θεοί λησμονιώνται ή ξεπέφτουν σε δεύτερη θέση, ή λατρεία χάνει τον πατριαρχικό της χαρακτήρα, οι θυσίες, οι εύλογίες και το πιστό του Σώμα δε φτάνουν πια να εύχριστήσουν τις νέες θεότητες της κεντρικής ζώνης που μπαίνουν στη θρησκεία και καθώς μεταρρυθμίζεται ή Βαιδική θρησκεία, έτσι, και το ίδιο μας ενδιαφέρει εδώ, μεταρρυθμίζεται και η γλώσσα.

Από την ομιλία των άγγλων παίρνει καινούρια στοιχεία, ρίζες που αντίστοιχες δεν έχουν στα επίλοιπα Ιαπετικά ιδιώματα, χάνει παλαιότερους τύπους στην κλίση και αποχτάει νέους φθόγγους. (18)

Φυσικά ύστερα από την αλλαγή αυτήν ή παλαιότερη μορφή γίνεται δυσκολοαγροικήτη, αλλά για τουτό ο λαός δε χάνει το σέβας γι' αυτήν που μένει ή γλώσσα της προσηκής του. Και ίσια ίσια τότε ακόμα ένας λαός σέβεται περισσότερο τα βιβλία της θρησκείας του όταν το λεχτικό της σκεπάζεται με το μυστήριο. Τού κάζεται πως κάθε λέξη έχει και μυστική σημασία και θαυματουργική δύναμη. Το μυστήριο συμφωνεί με το θρησκευτικό αίτημα και ο λαός θρέφει βαθύ σέβασμό για την προγονική κληρονομιά, που την στοχάζεται άμυλητο και ιερή και μυστικό της φυλής του. Για τουτό, μ' όλη την αλλαγή, ή ιερική τάξη δε χάνει τίποτα από την επιρροή της. Πρέπει κι' όλας να μη λησμονηθεί, ότι οι Βραχμάνοι, έχτες όπου είχαν γυμνασμένον το νοῦ και σοφία, ήταν ή εδειγνόνταν και ένδοξοι, έδιδχαν την περιφρόνηση για τα πράματα του κόσμου, έπαρδινόνταν στη σπουδή, και με αξιοθαύραστη κατερία στην άσκηση. Και το φέρομο αυτό άνώμων ή θέση τους και έμεγαλων ήν έξουσία τους. Αυτοί είχαν κατακτήσει οι μόνοι που έκαταλάβαιναν τους Βαίτες; ήταν ιατροί, νομικοί, κριτές, θυσιαστές; έδιδχαν στες πολυαριθμής βραχμανικές σχολές τους βαιίτες και την έρμηνεία τους, τα ιστορικά που με τον καιρό είχαν λησμονηθεί, εξηγούσαν τις γραμματικές και γλωσσικές άνωμαλίες, ακόμα και ή προσοχή που είχε άλλαξει ήταν ένα από τα καθήματα και όχι το πλιό αληθινόν. Τέλος από τις βραχμανικές εκείνες σχολές έδωχαν θεολογικά συστήματα και μεταφυσικές θεωρίες που εξέταζαν την κοσμογονία, και με τον τρόπο της φιλοσοφικής έρευνας έπροσπαθούσαν οι βραχμάνες να συνκρομολογήσουν τα διάφορα θρησκευτικά δόγματα, και στες προσπάθειες αυτές έκυριαρχούσε πάντα ή ήθική ιδέα ότι ο κόσμος είναι ένα πρόσκαιρο κακό, ότι ή εύτυχία δε βρίσκεται παρά στην

άρνηση της ζωής, στην αγαθότητα, στο σπλάχνος για όλα τα ζωντανά, ότι ή άμαρτία γίνεται αίτια νέας γέννησης στον κόσμο, είτε με ανθρώπινη μορφή, είτε με μορφή ζώου ή και φυτού, και ότι για να έλευθερωθεί κανείς, από τα δεινά της παλιγενεσίας, του πόνου και του θανάτου, πρέπει να ζει με άυταπάρνηση, σαν άσκητής, έχοντας μόνο σκοπό την εύρεση της φιλοσοφικής αλήθειας.

Τότες έβλάστησε στην Ινδία μία όλόκληρη φιλολογία: τα βράχμανα και οι Ούπανισάδες. Τα πρώτα είναι ιστορικές, γλωσσικές, και γραμματικές έρμηνείες του Βαίτα, οι δεύτερες δογματικές και φιλοσοφικές διδασκαλίες. Η γλώσσα τους είναι διαφορετική από την παλαιά Ινδική διαλεκτο, πρέπει όμως και αυτή να είναι λαϊκή της εποχής, άγκαλά και χρωματισμένη από τη Βαιδική. Κατά τον αιδ. Holler (19) τούτη είναι άρχαιώτερος τύπος της κλασικής ήγουν μεταγέστερης σανσκριτικής, που έγενει έπειτα γενικός στην Ινδική φιλολογία.

Δύσκολο βέβαια φαίνεται σε μας πως μίχ τόσο μεγάλη φιλολογική καρπορορά καθώς οι τέσσαροι Βαίτες, τα Βράχμανα και οι Ούπανισάδες άλλοιως δεν έσωζόνταν παρά στο θυμητικό των ανθρώπων, αλλά πρέπει, καθώς λέγει ο Chr. Lassen, (20) να μη λησμονούμε ότι ή άσκηση κάνει θαυμάσια, και ότι και σήμερα ακόμα σπάνιοι δεν είναι στην Ινδία οι Βραχμάνες που γνωρίζουν άπ' όζω όλον το Βαίτα, με τα πολύπλοκα μέτρα του και το δυσκολώτατο τονισμό του. Η διαίρεση των Ινδών σε χωρισμένες τάξεις εύκόλαινε τους βραχμάνους ν' άρροσιόνονται στη σπουδή των παλαιών ποιημάτων, και ό,τι μας λέγει ο Στραβωνας (21) για τους Ινδούς μαθητάδες πως περνούσαν περισσότερα από τριάντα χρόνια στα άσκητήρια των σοφών δασκάλων τους, συμφωνεί τελειωτικά με την αλήθεια. Μαλιστα κάποτες έσκεκόνταν μαθητές όλη τη ζωή τους.

Και δεν είναι τούτα τα μόνα κείμενα που άποστήθιζαν οι βραχμάνοι μία άλλη σειρά βιβλία, που το περιεχόμενό τους είναι πάσας λογής: γραμματική, νόμοι, άστρονομία, γλωσσολογία κτλ. και που όνομάζονται σουτρα, είναι και τούτα καρπός που ώρμασε στες βραχμανικές σχολές. Άληθινά πολλά από αυτά, π. χ. τα φιλοσοφικά σουτρα, είναι μεταγενέστερα άλλα και πολλά είναι γεννήματα της εποχής όταν το γράψιμο ήταν άγνωστο στην Ινδία ή δεν ήταν συχωρεμένο.

Και το ύφος τους, αν έμπορεί κανείς να όνομάσει: ύφος των συμβολικών τρόπου τους, που μοιάζει σε άλλεβρική παράσταση (22), μας μαρτυρεί πως καμωμένα

ήταν για να άποστηθίζονται. Οι βραχμάνοι, θέλοντας με όσο το δυνατό λιγώτερα λόγια να διατυπώσουν όσο το δυνατό περισσότερες έννοιες, έφειρηκαν το μνημοτεχνικό αυτό σύστημα, όπου κάθε συλλαβή σημαίνει μίαν δλάκρη φράση. Σούτρα θα είπει κλωστή και τα βιβλία που φέρνουν το όνομα αυτό είναι μία σειρά άφορισμοί, μία παρατάξη από συλλαβές, που τις περισσότερες φορές δε γεννούν καμία άμηση παράσταση και που δυνατό δεν είναι ν' άγροικηθούν, αν κανείς πρώτα δεν γνωρίζει τη συνθηματική έννοια της κάθε συλλαβής (23) για μας τα κείμενα τούτα θάταν σκοτεινά αίνιγματα, αν δεν είχαμε να σχολία των μεταγενεστέρων.

Από τη σουτρακή όμως φιλολογία κανένα συμπέρασμα δε βγαίνει για τη γλωσσική κατάσταση, εξ αίτίας του συμβολισμού. Έμπορεί μόνο να έρωθεί πως ή φιλολογική γλώσσα εύρισκόταν σε άκινήσια, και πως ο σουτραικός τρόπος ήτουν κι' άλλο εμπόδιο για το άπλωμα της βραχμανικής επιστήμης. Άλλά δεν ήτουν ο τρόπος μόνο διαφορετικός από την κοινή ομιλία. Με τους αιώνας, για τα ίδια εκείνα περιστατικά που έπάσκινα παραπάνω να ξεδιακύνω, ή γλώσσα του λαού άλλαζε άκατάπαυτα, και στην Ινδία άλλαζε περισσότερο και γλιγωρότερα παρά σε κάθε άλλο μέρος του κόσμου, γιατί άδιάκοπα έζυμόντο με τα τοπικά ιδιώματα των βαρβάρων, που και έλησμονούσαν τις άκαλλέρογτες τοπομιλίες τους άλλα και που έμπασαν στοιχειά δικά τους στη γλώσσα των κατακτητών. Οι βάρβαροι πρωτοκάτοικοι δεν ήμπορούσαν φαίνεται να προσφέρουν τα πολλά σύμφωνα της Ινδοκριανης, και τα έλαφρά δοντόφωνα έκαταντούσαν στο στόμα τους τραχεία γλωσσαπρόφερα (24) Η νέα τούτη φωνολογία έβασίλειφε στην ημιλούμενη, ενώ στον ίδιον καιρό τα όνόματα και τα ρήματα άπλουστευόνταν στην κλίση τους. Άλλά βέβαια ή Ινδική δημοτική δεν ήτουν μία στους διάφορους τόπους της Ινδίας ή γλώσσα των Ινδοκρίων πρέπει ναχε ιδιαίτερα τροποποιηθεί σύμφωνα με τα διάφορα ιδιώματα των εντόπιων και με τα διάφορα κλίματα. Στον ίδιον καιρό στες βραχμανικές σχολές έξακολουθούσαν να διδάχουν και να μιλούν την παλαιά φιλολογική γλώσσα άδιάφοροι για το έργο του λαού και από τότες ή βραχμανική άλλο δεν είναι παρά καθαρύουσα.

Τέτοια ήταν ή γλωσσική κατάσταση, όταν έδιδάχνε την Ινδία ο μεγάλος άναμοφωτής της βραχμανικής θρησκείας, ο Βούδδας. (567—477 π. Χ.) Η

Η Έλένη. Άπό τον άντρα μου δεν έχω κανένα παρραπονο.

Ο Κωσταντίνος. Η έμπιστοσύνη μας είναι ή δύναμή μας. Τι ώραιο που είναι να είναι κανείς πρόεδρος μίας άναμοφωτικής κυβερνήσεως. Πως θα σου έφαινονταν έσένα. Έλένη; Θέληση, θελήση κινέργεια. Όλο το σχέδιο το έχω καταστρώσει στο μυαλό μου, και σιγά σιγά θα το καταστρώσω και στο χαρτί. Άλλοτε θα σου αναλύσω πως έλπίζω στην έπιτυχία του, γιατί έλπίζω και ποθώ να ίδω τη γυναικούλα μου πρωθυπουργού γυναίκα.

Η Έλένη. (μαγεμένη). Σώπα, Κωσταντίνε... (σηκώνεται).

Ο Κωσταντίνος. Έσύ δεν το ποθείς; Το βλέπω γραμμένο στο μέτωπό σου πως το λαχαρής και πολυμάλιστα. Βλέπεις λοιπόν; Έλα τώρα να φιλήσεις τον άντρα σου.

Η Έλένη (με χαρά έρχεται κοντά του και φιλιούνται παρατεταμένα).

Ο Κωσταντίνος. Η βάση είναι βαλμένη πιά. Και τις περαστές θάν τις άδηγήσουμε σύμφωνα με το σχέδιο. Έχω υπόψη μου κάτι. Έτσι δεν πρέπει αυτά να σου τα πω.

Η Έλένη. Θα μου τα πεις όλα.

Ο Κωσταντίνος. Θα το ήθελα κέγώ, αλλά υπάρχει,

και υπάρχει όρκος στη μέση.

Η Έλένη. Τι λές τώρα, Κωσταντίνε; Μ' αυτά πάντα προσπαθείτε να γελάτε τις γυναίκες.

Ο Κωσταντίνος. Πιστεύέ με, Έλένη.

Η Έλένη (με κάποιο ίνάτι). Δεν πιστεύω! Δεν πεστεύω. Όρκους δεν δίδουν πιά παρά στα δικαστήρια! Όχι, ήχι... δίνουν και τάντρογενα πως δεν θάχουν μυστικά μετατάξί τους.

Ο Κωσταντίνος. Με πέρασε στή δικηγορική.

Η Έλένη. Λοιπόν έπιμένεις στην άρνησή σου; Πολύ καλά, αφού τόσο μονάχα άξίζει ή γυναίκα σου.

Ο Κωσταντίνος. Πως το θέλεις, Έλένη; Έσύ με ξέρεις πολύ καλά πως δεν είμαι ρωμαντικός. Το μόνο ρωμαντικό που έκαμα, που έκάμαμε δηλαδή κ' οι δύο μας, είναι ή έποχή της αγάπης μας.

Η Έλένη. Μάλιστα. Τότες κάτω από το φως του φαγγαριού όρκίζονταν ο ένας στον άλλον.

Ο Κωσταντίνος. Λοιπόν, Έλένη μου, είναι έθνικός λόγος. Μην έπιμένεις. Είναι άρκετό. Ναί. Πρόκειται για την Έθνική έταιρία. Είμαι μέλος, το ξέρεις. Θα έπιμένεις λοιπόν ακόμα;

Η Έλένη. Έγώ δεν έπιμένω ποτέ. Τ' είναι; (σέναν ύπερήτη που μπήκε, πριν πει τίποτες).

Ο Ύπερήτης. Ένας χωριάτης, θέλει να ζητήσει, λέει, μιά σουβουλή από τον κύριο.

Ο Κωσταντίνος. Φέρ' τον λοιπόν. (ο ύπερήτης φεύγει). Μ' εσα κι αν λές, Έλένη, έπιμένεις.

Η Έλένη. Κύριε άντρα, βλέπω πως θα με ήθελες άδιάφορη. Πρέπει λοιπόν να γίνω;

Ο Χωριάτης (μπαίνοντας βγάινει τη σκούφια του). Πολλά τα έτη σας.

Ο Κωσταντίνος. Καλό στον πατριώτη. Κάτσε. Τι μπορώ να σου χρησιμέψω, πατριώτη;

Ο Χωριάτης. Έγώ κύρ δεκηγόρε με σύστησε σε λόγου σου ο άφέντης ο κύρ Πανάγος. Ηρθα, μαθές, να σε περικαλέσω για μιά παλιοδουλειά.

Ο Κωσταντίνος. Λέγε τι παλιοδουλειά είναι αυτή; Πως είναι ο κύρ Πανάγος;

Ο Χωριάτης. Καλά ένε σε χαιρετάει. Έμεις, κύρ δεκηγόρε, τις προάλλες που γίνηκε ή πλημμύρα του Θεού, το ποτάμι μαθές, μας πήρε το χωράφι ούλα, μαθές, τάκαμα σκοινί γαϊτάνι. Ποῦ να βρής, κύρ δεκηγόρε μου, το σόνόρο σου; Έτσι άκουμπέτι: ύστερα; άπάνου στον άμμο και στη λάσπη το χωρίσαμε με το μέτρο, μαθές, και πετάξαμε κείθενες τις πέτρες και την κατεβασιά. Έξη άντρες, βλέπεις, έξη ψήφοι που θα πεί. Σάν τα συγυρίσαμε να κι ο Άποστόλης ο Μπιστόλας και κάνει άναφορά στον έφορα πως καταπατήσαμε, τάκους, γαία του δημόσιου. Ποῦ να πās, κύρ δεκηγόρε; Άς πάου, λέου, στον κουμπάρο τον κύρ Πανάγο να με σουβουλέψει, ξέρει, βλέπεις εκείνος από τέτια. Είναι μπλεμένος σ' ούλες του τις δου-

βουδδιστική μεταρρύθμιση ήταν κι' όλες διαμαρτύρηση ενάντια στη θεοκρατία των βραχμάνων, και όπως όλα τα μεγάλα κινήματα, ήταν μία φιλελεύθερη επανάσταση, και όχι μόνο θρησκευτική αλλά και κοινωνική. Ο Βούδδας δε στρέγει την ήγemonία της βραχμανικής τάξης, και για τούτο δεν έκρινε ούτε τη γλώσσα της αέθαστης, μάλιστα την έβλεπε σαν άβάσταχο στο ρέμα της θρησκευτικής διδασκαλίας του, στην άπλωση της επιστήμης. Έχωρίστη λοιπόν από την παράδοση και σύμφωνα με τη μαρτυρία των βουδδιστικών βιβλίων εκήρυχνε στη κοινή του τόπου του, που την έκταλαβάναν όλοι, και μόνο ίσως για τη φιλοσοφική συζήτηση, καθώς λέγει ο Hodgson, (25) είχε παραδεχτεί τη σοφή των Βραχμάνων. Καλά καλά ποιά ήταν η γλώσσα του Βούδδα, δυνατόν δεν είναι να γνωρίζουμε, γιατί της εποχής αυτής δεν έμεινε κανένα βιβλίο ούτε άλλο τι, γραμμένο με λαϊκή λαλιά, και τα άγια βιβλία, στη μορφή που τα κατέχουν σήμερα οι βουδδιστές; Τα προβάλλεις (Κυβελάνης) δεν είναι παρά έργα του 17 αιώνα π. Χ. σε παλαιά δικαλαχτο. Πού όμιλιότουσαν τούτοι δύσκολο είναι να γνωρίζουμε; βέβαιο είναι πως ήταν κι' άφτη λαϊκό ιδίωμα της Δυτικής Ινδίας στον καιρό που έδιδάχτη ο Βουδδισμός στο νησί της Ταπροβάνης, (26) πως έκταγοτόουσαν από την παλαιά των Ινδοαριων, και πως μοιάζει με τις πρακρτικίες του δράματος και μ' έμεινες που γνωρίζουμε από τις έπιγραφές του βασιλέα Άσώκα.

Ο βασιλιάς αυτός έβασίλευε από το 234—198 π.Χ. (27) και ήταν ο έγγονος του Σανδροκώττου, που συχνά μνημονεύεται από τους Έλληνες. Ο Άσώκας είχε άποστατήσει από τη βραχμανική θρησκεία και είχε γίνει πιστός και προσάτης του βουδδισμού. (28) Το Ινδοσταν έλο, από το Κεθουλισταν στα σύματα του Γάγγη και από τον Ημαδδ (Ίμαλίκια) στα Ούνδια (Vendhya) βουνα ήταν στην ύπακοή του, όλουθε άφρος έπιγραφές, που κι'όλας είναι οι άρχαιότερες (29) της Ινδίας, και που είναι σκαλισμένες άπανου σε βράχους ή σε μαρμαρένιες κολώνες έπιταυτου σπημένες, (30) και άφτες ο Άσώκας κηρύχνει το Βουδισμό μόνον άληθινή θρησκεία, και όρμηνεύει τους ύπηχούς του καθώς και τους ξένους βασιλκώδες ν' άγκαλιάσουν τα άγνά δόγματά της. Σε τρεις διάφορες Ινδικές γλώσσες είναι γραμμένες οι έπιγραφές αλλά καμία στη σανσκριτική και τούτο άποδείχνει ότι στην έποχην αυτήν πουθενά δεν έμιλοσαν σανσκριτικά.

Τι είναι λοιπόν η σανσκριτική; Η καθαυτο κλασική σανσκριτική ποτέ δεν έμιλήθηκε. Είναι η γλώσσα

της όρθόδοξης βραχμανικής θρησκείας; μία καθαρεύουσα που έσκηματίστηκε με τύπους παρμένους από λαϊκά ιδιώματα και φερμένους από γραμματικούς στο άρχαιο καλούπι, διορθωμένους ήγουν κατά την παλαιά φωνολογία. Η κλασική σανσκριτική δεν είναι πλιά εκείνη που έγνωρίσαμε στα βράχμανα και στις Ούπανισάδες; πολλοί τύποι άνωμαλοι χάνονται, άλλοι μορφώνονται σύμφωνα με γραμματικούς κανόνες, ή σημασία των ριζών αλλάζει, και το κυριώτερο χαραχτηριστικό της σανσκριτικής είναι η συχνότατη σύνθεση και πολυσύνθεση.

Άρου είδαμε ότι στον γ'. π. Χ. αιώνα η λαϊκή λαλιά είχε μακρύνει από τη γλώσσα των βραχμανικών σχολών, έπρεπε νάχε άκολουθήσει και το φιλολογικό όργανο τη μεταρρύθμιση, το έλάχιστο οι νεώτερες του Άσώκα έπιγραφές έπρεπε να μάς δείχνουν μία μεταγενέστερη εξέλιξη της όμιλιάς. Αυτό δε συμβαίνει. Ο βουδδισμός άφου πρώτα είχε άρκετά άπλωθεί στην Ινδία άρχισε έπειτα να μαραινεται και να άδυνατιζει και τέλος άφανίζεται; κόσμος ξανέρχεται στα δόγματα των βραχμάνων, και μεταρρυθμισμένα αλλά ενάντια πάντα στη βουδδιστική διδασκαλία. Και με την παλαιά θρησκεία γενικεύεται όπισω στη φιλολογία και η παλαιά γλώσσα μεταρρυθμισμένη βέβαια και κείνη αλλά σύμφωνα με τους κανόνες της άρχαικής που έδιδάχονταν στις βραχμανικές σχολές, όχι με την κοινή όμιλία. Έτσι οι νεώτερες έπιγραφές των βραχμανιστών βασιλκώδων είναι στην καθαρή κλασική σανσκριτική με τα άτέλειωτα σύνθετά τους. (31) Όσο για την κλασική σανσκριτική φιλολογία είναι χωρίς άμφισβόλι νεώτερη του Βούδδα και νεώτερη ίσως και του Άσώκα, γιατί τα παλαιότερα μνημεία της είναι τα έπικά ποιήματα: το Μαχαβάρατα και το Ραμάλια.

Ο Μεγασθένης που τόσο καταλεφτός έγνωρίζε τα βραχμανικά συστήματα και τις φιλοσοφικές ιδέες των Ινδών, και που πολλν καιρό είχε ζήση στα Παλίβοθρα, (32) πρέσβος του βασιλέα Σελεύκου του Νικάτωρα (33) στην αλή του Σανδροκώττου, καθόλου δε μιλεί για τα έπικά ποιήματα και άγκαλά και ο Lassen ήθέλησε ν' άποδείξει (34) ότι όσα λέγει ο Δίων ο Χρυσόστομος (35) για κείνα δεν έμπορει να προέρχονται παρά από τα Ινδικά του Μεγασθένη, που κατά άτυχία έχασθηκαν, ο Weber (36) νομίζει πως ο Δίωνας είχε άκούσει για την ποίηση των Ινδών από ναυτικούς που συχνά τότε; έταξείδευαν στην Ινδία και ύποθέτει ότι τα έπικά ποιήματα έγινηκαν μεταξυ του γ'. π. Χ. αιώνα και του δ'. μ. Χ. Όπως και αν είναι το πρβμα ή σημερνή μορφή τους δεν είναι

ή άρχική(37) και μάλιστα το Μαχαβάρατα δεν έμπορουσε από την άρχη νάναί τόσο μεγάλο; πιθανώτατα η σύνθεσή τους άρχισε στον ε'. ή και στην σ'. π.Χ. αιώνα δεν είχε όμως άκόμα τελειωθεί ούτε στην Α'. μ.Χ. (38)

Ο γλωσσικός τύπος της έπικής ποίησης δεν έμιλιότουσαν από το λαό στην έποχην εκείνη (39) και όμως τα έπικά ποιήματα είναι άπέραντα μόνο το Μαχαβάρατα έχει εκατό χιλιάδες διστίχα, και τούτα δεν είναι τα μόνα γεννήματα της κλασικής σανσκριτικής, αλλά και η νομολογία, και το δράμα, και η φιλοσοφία, και η λυρική ποίηση, έκαλλισγηθήσαν σ' άφτην μ' έπιτυχία. (40)

Στη γνώμη που η σανσκριτική δεν ήταν παρά καθαρεύουσα συμφωνούν οι ίνδολόγοι ο Whitney (41) λέγει ότι καμία γλώσσα δεν άλάργεψε τόσο από τον τύπο της φυσικής και ζωντανής όσο η κλασική σανσκριτική και σπουδαία θα ήτουν άπάνου της η ένεργεια των γραμματικών. Τα ίδια μ' άλλα λόγια λέγει ο Weber (42) και κατά τον Oldenberg (43) η σανσκριτική ήταν ισοδύναμο και τεχνητό γεννημα άναλογο με τη Λατινική στην έποχη του Δάντη και μόνο οι λαϊκές τοπομιλιές ήταν ζωντανές. Τι άλλο μαρτυρεί και ο στίχος του Ραμάλια:

Αί, άκούτε τη γραμματικήν όλοκρηνη την ξέρετε,

Τύπος σφκλτής δεν τούφυγε σ' αυτά πώχαι προφέρετε.

Και άληθινά τίποτα στη σανσκριτική δεν είναι ζωντανό. Οι άρχαιες λέξεις άλλάζουν σημασία χωρίς ν' άλλάζουν και μορφή, καθώς συμβαίνει στην Έλληνική καθαρεύουσα, λέξεις άγνωστες στα παλαιότερα κείμενα, και που προέρχονται, είτε από λαϊκά ιδιώματα, είτε από άρχαιότερες ρίζες, φανερόνταν διορθωμένες όμως σύμφωνα με τους γραμματικούς κανόνες, οι φυσικές άνωμαλίες στη κλίση και στη σύνταξη άποφεύγονται, νέοι άνυπάρχον τύποι, στα ρήματα, άναλογοι με το άφίχθη και τα όμοια, νέα σύνθετα νέα παραγωγα σχηματίζονται; το κριτήριο της γλώσσας δεν είναι η κοινή όμιλία, αλλά οι γραμματικοί κανόνες και η άναλογία.

Ός και το όνομα sam' skri' ta καθώς όνομάζεται η κλασική Ινδική άποδείχνει πως δεν ήτουν παρά τεχνητή. Η λέξη είναι παθητική μετοχή της ρίζας kr' (=κάνω, πρβλ. έλλ. κρύνω, Λατ. creo) με την πρόθεση sam (=συν) και σημαίνει τη σταλισμένη, τη διορθωμένη, τη δουλεμένη bhāsbā ήγουν γλώσσα και ο περίφημος γραμματικός Πάνινος ξεχωρίζει τη σανσκριτική από τη γλώσσα των βαιδικών ύμνων. Σε νεώτερη έποχη η όνομασία sam' skri' ta είναι το αντίθετο του Prakr' ta, ήγουν της Πρακρτικής κοινής

λειές με το δημόσιο. Έκάμαμε και μεις άναφορά στο ύπουργείο κι' άκόμα δεν άπάντησε. Άει, μου λέει ο κύρ κουμπάρος, στού κουμπάρου του κύρ Κωσταντίνου στην Άθήνα και θα σου τελιώσει τη δουλειά σου. Μου 'δωσε και γράμμα για την άφεντειά σου. (βγάνει το γράμμα). Ο Κωσταντίνος. Καλά έκामες κ' ήρθες. (πέροντας το γράμμα). Πέρνεις κανά καφεδάκι, κουμπάρε; (χτυπώντας το κουδούνι). Ο Χωριάτης. Έμ... Ο Κωσταντίνος. Άπό δω είναι η γυναίκα μου. Ο κουμπάρος.. πως είναι τόνομά σου, κουμπάρε; Ο Χωριάτης. Θανάσης Μπάντελος; από δω είναι; η κυρία; άς είναι καλά. Ο Κωσταντίνος (στην ύπερέτη που μπήκε). Έναν καφέ γλήγορα. (ο ύπερέτης φεύγει). Λοιπόν, κουμπάρε Θανάση, πές τίποτις με τη γυναίκα μου, ως που να διαβάσω το γράμμα. (διαβάζει). Η Έλένη (σε λίγο, σε στενοχωρημένη μήν ζέροντας τι να πει). Σάς άρέσει η Άθήνα; Ο Χωριάτης (συσταλμένος). Έμ, πατριδα του βασιλκᾶ είναι και να μήν είναι καλή.. Η Έλένη (σε λίγο πάλι). Η δική σας η πατριδα είναι μεγάλη; Ο Χωριάτης. Έμ, χωριό είναι. Τι είναι; έκατοπενηντα έπίτα ούλα κι' ούλα.

Η Έλένη. Έχει καθαρν άέρα εκεί. Ο Χωριάτης. Έχει μαθές; άπάν' στο βουνι είναι το χωριό. Ο Κωσταντίνος (άφίνοντας το γράμμα). Καλά, όραία. Ο κουμπάρος μου μου τα γράφει; όλα, κουμπάρε Θανάση. Έέρω πως θα ένεργήσω; άπανου σε μένα για τη δουλειά σου. Ο Χωριάτης. Έμ, στα χέρια σου κρέμουμε, κύρ δεκηγόρε. Ο Κωσταντίνος. Η άναφορά που έκामες στο ύπουργείο καλή ήταν. Έγώ άμα βγω θα περάσω να ιδω που βράκεται και τι ένεργήθηκε. Μη φοβάσαι, ο τμηματάρχης είναι φίλος μου. Δε μου λές στο κόμμα με ποίονε είσαι; Ο Χωριάτης. Έμ, με ποίονε να έμαι; όγιος μου κάνει την παλιουδουλειά μου με κείονε θάμα. (μπάνει ο ύπερέτης με τον καφέ). Ο Κωσταντίνος. Άπό κει του κουμπάρου (ο ύπερέτης άφνει τον καφέ και φεύγει) ένα τσιγαράκι, κουμπάρε; (του προσφέρει τσιγάρο κι' άνάθει κι' αυτός άλλο). Ο Χωριάτης. Σπολλάτη, έφεντικό. (άνάθει το τσιγάρο του και πίνει σιγά σιγά τον καφέ) Ο Κωσταντίνος. Πού λές, ρώτησα μπᾶς και; μᾶς κανει άντίπραξη ο έφορος. Έννοια σου, τη δουλειά σου θάν τη τελιώσω εγώ, μιά και την άνάλαβα.

Ο Χωριάτης. Σε σένα θάν το χρουστάω, κύρ δεκηγόρε. Τη δουλειά να τελιώσεις και να με πατήσεις, που λέει όλόγος. Ο μικρός Μίμης (μπαίνοντας, κηδηχτά μένα στεφάνι). Βάρδα έμπρός... (βλέποντας το χωριάτη σταματάει). Ο Κωσταντίνος. Είναι ο γυιός μου. Ο Χωριάτης. Ο γυιός σου είναι; να σου ζήσει. Ο Μίμης. (γελώντας για την προφορά του χωριάτη). Άκούς είναι; χά! χά! χά! Η Έλένη (στο Μίμη). Ruhig! Ο Κωσταντίνος. Πήγαινε να παίξεις στο κοριντό... Ο Χωριάτης. Έξυπνο είναι; μοιάζει του γονιού του.. Ο Μίμης (γελώντας περσότερο και με χερνομιές). Του γονιού του; χά χά χά... Ο Κωσταντίνος. Δέν ύποφέρεσαι; (σηκόνεται και τον πέρονει από το χέρι με σταυιδ κέρχετα; στην πόρτα). Fräulein Lore! Η Φωνή της Λώρας (άπόξω). Bitte. Ο Μίμης (σερνόμενος και με κλάψια). Τι κάνω να.. Ο Κωσταντίνος Sie rollen ihn tadelu. Er ist sehr ungezogen. (δίνοντας της το Μίμη). Να μάθει να είναι ήσυχότερος. Η φωνή του Μίμη (κλαψιάρικη άπόξω). Νά! Για τόν παλιουχωριάτη... Ο Κωσταντίνος. Παιδί, βλέπεις, κουμπάρε, άκόμα..

η αδούλευτος που την μιλούν στα δρόμακα τα δεύ-
τερα πρόσωπα, οι άνθρωποι κατώτερης τάξης, και οι
γυναίκες και που κατά το γραμματικό Vararuci (44)
πολλές έχει τοπολαλίες.

Η άκμη κι' άλλες της γραμματικής επιστήμης
στην Ινδία μάλιστα δίνει απόδειξη ότι η φιλολογική
γλώσσα δεν ήταν ζωντανή. Αληθινά σε κανένα άλλο
μέρος του κόσμου και σε κανένα καιρό, εκτός από τους
νεωτέρους χρόνους, δεν εκκαλλιεργήθηκε τόσο η γραμ-
ματική όσο στην Ινδία. Και σε τούτο έσταθάν οι
Ινδοί οι πρόδρομοί της νεώτερης επιστήμης, (45) γιατί
μόνο όταν είχαν γνωρίσει στην Ευρώπη οι γραμματι-
κίς θεωρίες τους, η γλωσσολογία και οι επιστήμες πύ-
χουν συγγένεια μαζί της έπροδεδαν όσο δεν είχαν
προδέξει: σ' όλους τους παρασμένους αιώνες. Στην
Ινδία η γραμματική τέχνη ήταν χρισιαστή, γιατί
ήταν το μόνο κριτήριο της καθαρολογίας. Έτσι και
η Ελληνική στους Αλεξανδρινούς χρόνους μόνο από-
χτησε γραμματική, όταν δηλαδή δεν έγραφαν άλλο
καθώς έμιλούσαν.

Η σανσκριτική ήταν λοιπόν στην Ινδία, ό,τι η
Λατινική στο μεσαιώνα. Για τούτο και αν παραδεχτού-
με τη γνώμη του Lassen (46) ότι ήταν ζωντανή για
τη ιερτική τάξη δεν έμπορεί όμως ν' άρνηθούμε πως
έλλη δεν ήταν ζωή της από τη ζωή της Λατινικής
στο μεσαιώνα, γλώσσα των μορφωμένων, της θρησκείας,
των σχολείων, καθαρεύουσα διαφορετική τόσο από τα
δμιλούμενα ιδιώματα που ο λαός δεν την εκκαλλί-
δωνε.

«Μόνο οι βραχμάνοι» λέγει ένα Ινδικό κείμενο ανοι-
ώθουν τη γλώσσα των ανθρώπων και τη γλώσσα των
θεών». Η τελευταία όμως είναι η σανσκριτική. (47)
Αλλά όπως και άλλες τεχνικές γλώσσες, και η
καθαρεύουσα (48), έτσι και η σανσκριτική δεν έμεινε
άκίνητη. Όσο προχωρεί η εποχή τόσο χωρίζεται από
τη φύση, τόσο φαίνεται περισσότερο ο τεχνητός χαρακτή-
ρας της: δεν έμπορεσε όμως η και δεν ήθέλησε ν' απο-
ρρίψει την έπιρροή της δμιλούμενης. Για τούτο την
αίτια οι λέξεις αλλάζουν στις διάφορες εποχές σημασία,
σύμφωνα με τα νοήματα που έπικυρε η ρίζα του λα-
ού το στόμα.

Η κλασική σανσκριτική ίσως γιατί ήταν τεχνι-
τή είχε χάσει την απλότητα της παλαιάς βαιδικής.
Για τα πολλά σύνθετά της δεν είναι εύκολοκίνητη
και με πρωτόγονη δύναμη δεν έμπορεί να έκρρασει τα
βασικά συναισθήματα της ψυχής. Αλλά και όποιος
λίγο την γνωρίζει δε μπορεί να μη θαυμάζει τη με-

γαλοπρέπαιά της, τη συμμετρία της, τον άπειρον πλού-
το της. Καθώς για τους ελίγους ή λατινική στο με-
σαιώνα, έγινε ή σανσκριτική από τη μακρόχρονη χρή-
ση σά φυσική για την τάξη των βραχμάνων και περ-
σότερο ακόμη παρά κάθε άλλη τεχνική μπορεί ναχε
άποχτήσει σάν αληθινή ζωή, γιατί προωρισμένη για
μια μόνη κοινωνική και κληρονομική τάξη, που άδιά-
κοπα και με έπιμελεια την έσπούδαζε, άποχτησε κά-
ποιες από κείνες τις ιδιότητες που χαρακτηρίζουν τις
φυσικές και εθνικές γλώσσες, άτομικότητα στο ύφος, δύ-
ναμη και άμεσότητα στην έκφραση των αισθημάτων.
Τό ίδιο θα έμπορούσε να συμβεί σ' ένα χριστιανικό
έθνος, μόνο εάν το ιερατικό αξίωμα μαζί με το δα-
σκαλικό ήταν κληρονομικό, και εάν ο καθένας από την
τάξην αυτήν έπρεπε για τριάντα χρόνους της ζωής
του να σπουδάσει και ν' άποστηθεί τα παλαιά άγια
γράμματα, εάν δεν έπρεπε να γνοιάζεται και να μάχε-
ται για να ζήσει, εάν στο κράτος ή τάξη αυτή είχε
όλη την εξουσία. Γιατί πρέπει κανείς να συλλογιστεί
ότι στην Ινδία η μορφωση ήταν προνόμιο μόνο της
ιερατικής τάξης που στα Ινδικά κράτη είχε όλα τα
αξιώματα, παρεχός του βασιλικού, ενώ όλος ο έλλος
λαός ήταν όργανό της, και του καθενός ο σκοπός της
ζωής έπρεπε να είναι η καλοπέραση των Βραχμάνων.
Βυθισμένος ο κόσμος στην άμαθεια και στη δεισιδαιμο-
νία, έθαύμαζε την αγιότητα και τη σοφία τους, τους
έθεωρούσε επίγειους θεούς, πλάσματα άνωτέρω που έμε-
σολαβούσαν μεταξύ θεών και ανθρώπων, που είχαν
στην εξουσία τους του καθενός την καταστροφή και
τη λύτρωση. Γι' αυτούς μόνους ήταν τα γράμματα.

Αυτό μαρτυρεί και ο κώδικας του Μανού. (49)
'Η Έπιστήμη μια σора σ' ένα βραχμάνο ήρθε,
Και' ό ό θησαυρός σου' τούλεγεν έγω είμαι φύλαξέ με'
«Μή σ' ένα μου περιγλαστή με παραδώσεις' μόνο
«Σ' αυτόν που έσύ για μαθητήν υπάκουο θα γνωρίζεις,
«Τού θησαυρού φυλάκτωρα, σ' αυτόν εξήγησέ με,
«Σ' ένα βραχμάνο που χωρίς δική του θέληση είναι»
Από την κοινωνική επανάσταση του Βούδδα, ο
βραχμμανισμός έβγηκε νικητής και η νέα θρησκεία δεν
έκαμε παρά να διασεί χωρίς να οξυβελήσει στην κοινή
συνείδηση. Με την εξαλειψή της άπόλειψε και κάθε
ιδέα κοινωνικής μεταρρύθμισης: οι βραχμάνοι τότες
έβαλαν όλο τους το ζήλο για να βασταζούν τα πράμα-
τα στην αρχαία τους θέση και η γλώσσα δεν ήταν η
μικρότερη φροντίδα τους. Για μια τέτοια κοινωνία άρι-
στοκρατική και θεοκρατική, χωρισμένη σε τάξεις, που τα
ιδανικά της, ως βλέπουμε, ήταν τελείως διαφορετικά
άπό τα ιδανικά του νεώτερου πολιτισμού, και που η
δημοτική λαλιά δεν ήταν μια γιατί εκτός από τις

πολλές πρακτικές γλώσσες του Ινδοσταν οι κάτοικοι
της Μεσημβρινής Ινδίας έμιλούσαν Δραβιδικά ιδιώμα-
τα, ήταν βέβαια δυνατά ή καλλιέργεια μιανής καθα-
ρεύουσας. Για τη βραχμμανική κοινωνία κι' άλλες ήταν
προτέρημα που ο λαός δεν την έννοούσε, που τον κρα-
τούσε μακριά από κάθε μόρφωση. Αλλά η ιδιότητα
τούτη είναι ελάττωμα σπουδαιότατο και είναι το μεγα-
λύτερο της καθαρεύουσας στην Ελλάδα.

Και ούτε μπορεί να είπει κανείς πως ο Έλλη-
νικός λαός ελάττωρος θα λησμονήσει τη φυσική, άρμονική
και γλυκιά λαλιά του, που είναι μια και κοινή σ' όλους
τους Έλληνες, χωρίς σημαντικές διαλεκτικές διαφορές,
όπως οι περισσότερες της Ευρώπης, για να μιλήσει και
να αισθάνεται την πλαστή και άνούσια γλώσσα, την
καθαρεύουσα: γιατί άφροσιωμένος στην άγια εργασία
θ' άκολουθεί το βλογημένο έργο του, θ' άνεβαίνει το
δρόμο της Δύξης, της Άληθείας και της Άρετης και
δε θα χάνει τον πολυτίμητο καιρό για να μάθει,
τους άδειους κανόνες της γραμματικής, τους τύπους
μικτής νεκρωμένης γλώσσας, που δεν έζησε παρά στα
βιβλία, και σε βιβλία κακά καμωμένα. Στο τέλος άφου
συναστάνθει τον εαυτό του, την ύψηλή του άποστο-
λή, τη βαρεία κληρονομία των δοξασιμένων προγόνων θα
καταλάβει πως ούτε πρέπει να λητμονήσει τη φλογερή
λαλιά του εκείνην που ένθουσίαζε τους πατέρες του,
που έμιλούσαν κ' αισθανόνταν οι ήρωες της έλευσε-
ριάς του.

Τό έθνος είναι ένας πολύπλοκος φυσικός όργανισμός
και του καθενός η εργασία και η θέληση βαρύνουν
άπάνου στες μελλόμενες τύχες της φυλής: τό έθνος είναι
ένας όργανισμός που θρέφεται με ιδέες, που συντηρείται
με αισθήματα, που δυναμώνει με την ποίηση και με
τον ένθουσιασμό. Και πως άλλοίως μπορεί να κυκλο-
φορήσουν μέσα στο έθνος τα ιδανικά που γεννιώνται
άπό τη ζωή και την ιστορία, από τους πόθους και τα
ένειρατα, από τις χαρές και τις λύπες της φυλής μας,
άνισως και δεν υπάρχει μια γλώσσα που να μιλεί στην
καρδιά, που όλοι βαθεία να την αισθάνονται για δική
τους, και που σάν ο χυμός του δέντρου θα ζωερέψει
και θα μεστώσει και τα τελευταία κλωνάρια και τα
πλιό αδύνατα και μακρυνά φύλλα ολάκερου του Έλ-
ληνικού λαού;

Πως θα κινήθουν μέσα στο έθνος οι ζωόνες και
καρπορές ιδέες, ποιά ωφέλεια θα λάβει από τό ύψηλό-
τατο σύμβολο, τη θρησκεία, που πρέπει να τό κρατή-
σει σιωχτά ένωμένο, πως θα διατηρήσει τό πατριωτικό
αίσθημα; ή' αγαπάει την ανθρωπότητα, θα αισθάνεται
την τέχνη, θα έγκλωπωθεί τα διδάγματα όποιασδήποτε
ήθικης, που υποτάζει σ' έναν κανόνα τη διαγωγή του
ανθρώπου και τον διαφεύει από τάλλογα ζωά, αν η γλώ-
σα άρμόδια δεν είναι για να μορφώσει το λαό, να τον κά-
μει να προδέψει, να προσφέρει κ' εκείνος την μερίδα
του στον όλο πολιτισμό του ανθρώπινου γένους; πως
χωρίς γλώσσα ζωντανή, πρωτόγονη, αυτόματη, βγαλ-
μένη και κουνκρημένη από τον ίδιο το λαό, ο νέος

Η Έλένη (με θυμό), Das ist Keim Betragen. (βγαί-
νει χωρίς να χαιρετήσει καθόλου).

Ο Χωριάτης. Έμ! μωρό είναι ακόμα, Δεν το ξεου-
νερίζεται τινάς.

Ο Κωσταντίνος (τραχαμένος), Άστω τώρα, κουμ-
πάρε. Λοιπόν τί λέγαμε; Ά, να! Σούλεγα για τα κό-
ματα. Έδώ, βλέπεις, είμαστε κακομαθημένοι κι ο τίμιος
άνθρωπος δε μπορεί να βρεί το δίκιο του ποτέ. Γιατί;
για την πολιτική. Όλοι αυτοί οι παλαιοί έχουν εξαχρειώ-
σει το λαό και δεν τους νιάζει καθόλου για την πατρίδα.
Δεν είδες στο ζήτημα της Κρήτης; Είταν λύση αυτή και
να κωλύεται μάλιστα η κυβέρνηση και να προκαλεί δια-
δηλώσει; δηθεν των Κρητικών για να την ευχαριστήσουν;
Τί ναι αυτό, κουμπάρε; Έμεις οι νέοι είμεθα προορι-
σμένοι και όφείλομε να διορθώσουμε αυτή τη κατάσταση.
Έσείς οι τίμιοι πολίτες είσατε προορισμένοι να μας υπο-
στηρίξετε έμας. Όταν συνεργασθούμε έμεις με σας τό-
τες θα πάμε μπροστά: τότε άνοσταίτε!

Ο Χωριάτης. Έναι! είναι. Για δε γίνεις και του λό-
γου σου κάλη;

Ο Κωσταντίνος. Θα μάλω βεβαιότατα στις μέλλου-
σες εκλογές. Έλπίζω, κουμπάρε, στην ύποσ. ζήξή σου.

Ο Χωριάτης. Γι' αυτόνε να ρωτήσεις το: κύρ Πα-
νάγο.

Ο Κωσταντίνος. Είμαι βέβαιος (σηκώνεται). Για τη

δουλειά σου που λές, μείνε ήσυχος. Θα φροντίσω, όπως
είναι ανάγκη να φροντίσω.

Ο Χωριάτης (σηκώνεται κι αυτός), Ό,τι ξέρεις κάμε.
(βγάνει το κεμέρι του).

Ο Κωσταντίνος, Τι κάνεις εκεί; Χρήματα; με προ-
σβάνεις, κουμπάρε...

Ο Χωριάτης. Δηλαδή, κύρ δεκηγόρε... εκεί στο
όπουργείο μή χρειαστεί τίποτις... Τόν έφορα τον μολεύω
με τον κύρ Πανάγο στο χωριό.

Ο Κωσταντίνος (κουνιώντας το κεφάλι). Όρίστε κα-
τάσταση! Κι έμω, κουμπάρε, έχεις δίκιο. Άν χρειαστεί
τίποτις, γράφω έγω του κουμπάρου μου και σου το λέει...

Ο Χωριάτης. Όσως όρίζει η άφεντιά σου. Σαφίρω
γιατί, κύρ δεκηγόρε μου.

Ο Κωσταντίνος. Στο καλό πήγαινε. Άμα έρχεσαι
στην Άθήνα να μη με ξεχνάς. Τάχους; χαιρετίσματα
στον κουπάρο τον Πανάγο.

Ο Χωριάτης. Όρισμός σου... Έως γιατί... (φεύγει).

Ο Κωσταντίνος (ξανπαίνει το γράμμα στο χέρ-
του, το μισοδιβάζει τρώνει και βγαίνει κι αυτός έξω
(έπιστρέφει άμέσως και χτυπάει το κουδούνι).

Ο Υπερέτης (σε καμπόσο). Τι όρίζετε;

Ο Κωσταντίνος. Της κυρίας σου να έρξει μια σιγμή.
(δ υπερέτης φεύγει. Ο Κωσταντίνος συρριανεί).

Η Έλένη (μπαίνοντας). Τι θέλεις;

Ο Κωσταντίνος (ήσυχος). Έχω να σου κάμω μια
παρατήρηση. Έλένη. Βέβαια σήμερα είναι η πρώτη φορά
που του γραφείου μου δουλειά την άφισα να διεξαχθεί
μπροστά σου. Τό έκαμα έπίτηδες. Τό γραφείο μου είναι
το γιοφύρι για τη θέση που σου έλεγα προτήτερα. Ο άν-
θρωπος που είταν προτήτερα εδώ είναι το μέσον που θα
μάς ανοίξει τη πόρτα της Βουλής και του βήματος. Τό
βήμα της Βουλής θα μάς οδηγήσει στο πόθου μας τη
έκπλήρωση. Έννοεις λοιπόν. Μάς έπιβάλλεται να περι-
ποιούμεθα τους ανθρώπους. Άφίρω το Μίμη, αλλά και σύ,
Έλένη, με δυσαρέστησες προτήτερα με την άπότομη έξοδό
σου. Ο άνθρωπος έπειδή έχει έξη ψήφους, έννοεις;
Έχει και στόμα που διακηρύττει κένεργεί περισσότερο από
τους έξη ψήφους του κατάλαβες; (με κάποια ρητορική).
Δεν έπιθυμείς λοιπόν τη δόξα του άντρου σου, τη δική σου
τη δόξα; Να πιστέψω, Έλένη, πως στο έξηθ θα περι-
ποιείσαι και θα κολακεύεις τους ανθρώπους; Νομίζεις λοι-
πόν πως δεν στενοχωρήθηκα έγω που αναγκάστηκα να
βγάλω έξω το Μίμη; ή έγω τον αγαπώ λιγώτερο; Τόρα
που είμαστε μονάχοι ής έρθει να μου καθαλίξήσει και
ταυτιά μου, Έλένη. Ναί, Έλένη. Άλλοτε δεν θα φερ-
θούμε έτσι, αί!...

Η Έλένη (που άλλαξε στη διάρκεια της κουβέντας
του). Δεν τό στοχάστηκα, Κωσταντίνε.

Ο Κωσταντίνος (κοντά της). Σε σένα στριζω τις

Ο "ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ :
Για την Ελλάδα αρ. 10. — Για το Ξεω-
τερικό όρ. χρ. 10
10 λεπτά το κάθε φύλλο λεπτά 10

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ : Στα κώδικα της Ηλιατείας Συντάγματος, Ομινοίας, Υπουργείου Οικονομικών, Σταθμού Τροχιοδρόμου (Οφθαλμιατρείου) Σταθμού Υπογείου Σιδηροδρόμου (Ομόνοια) στο καπνοπωλείο Σαρρή (Πλάτεια Στουρνάρα, Ξεάρεσια) και στο βιβλιοπωλείο "Εστία" Γ. Κολάρου.

Η συνδρομή του πληρώνεται μπροστά κ' είναι για ένα χρόνο πάντοτε.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΤΑ ΣΑΡΑΒΑΛΑ

Άρχισαν πάλι να κουνιούνται και να φοβερίζουν πώς θα μūs έρθουν κατακέφιαλα. 'Απ' τὸ θεὸ νὰ τὸ βροί ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία πούδωσε τὸ παράσημο στὸν κ. Πάπ καὶ τὸν ἀνάγκασε ἔτσι νὰ δείξει κι αὐτὸς πὼς εἶναι φιλόλογος καὶ νανοῖζει στὴν ἐφημερίδα του συζήτηση ἂν ἔχουμε ἢ ἂν δὲν ἔχουμε ποιτάδες σήμερα. Ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία φταίει, γιατί αὐτὴ ἀνάγκασε τὸ Βλάχο, τὸ Μιστριώτη καὶ τὰλλα φιλολογικὰ σαραβάλα, πὺ θὰ κουνηθοῦνε σήμερα αὐριο, νὰ μιλήσουνε γιὰ φιλολογία.

Φιλολογία καὶ ποίηση δὲν ἔχουμε, εἶπαν δυὸ τρεῖς ἀπ' αὐτοὺς. Χαρὰ στὴ μετριοφροσύνη τους. Ἐξέχασε ὁ κ. Βλάχος πὼς ἐπλούτησε τὰ ἑλληνικὰ γράμματα μὲ τόσα ποιήματα του, καὶ ξέχασε ὁ Μιστριώτης πὼς τόσες φορές ἔδγαλε τὸν φιλολογικὸ κόρακα σὲ διαγωνισμοὺς, σὲ συλλόγους, σὲ συλλαλητήρια; Ἐξέχασαν οἱ Ἱερεμίδες αὐτοὶ πὼς προχτὲς ἀκόμα βραβεύτηκε στὸν Λασσάνειο ὁ Κουρούπης καὶ τυπωθῆκανε στὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Μαρασλῆ τὰ ποιήματα τοῦ Πανᾶ!

Ἴσως ὅμως νὰ μὴν εἶναι καὶ ψεῦτες οἱ ἀνθρώποι. Νᾶναι μονάχα εὐσυνείδητοι. Καὶ σὺν εὐσυνείδητοι ποῦ εἶναι νὰ τὸ βλέπουνε, νὰ τὸ πιστεύουνε καὶ νὰ μὴ ντρέπονται νὰ τὸ φωνάζουνε, πὼς ὅσο λόγο τους τὰ σαραβάλα, δὲν γκρεμίζονται καὶ δὲν τραβιούνται ἀπὸ τὴ μέση, οὔτε ἡ φιλολογία, οὔτε ἡ ποίηση μποροῦν ν' ἀνασάνουν καὶ νὰ δείξουν πὼς ὑπάρχουνε.

Γιὰ νὰ δοῦμε ἂν ἔχουμε ποίηση πρέπει πρῶτα κι ἀρχῆς νὰ γκρεμιστεῖ συθέμελα τὸ φιλολογικὸ Γερροκομίδ, καὶ νὰ πᾶσουν νὰ κουνιούνται τὰ σαραβάλα. Μὰ ὁ παρασημοδορημένος δημοσιογράφος τῶν "Ἀθηνῶν" καὶ οἱ ομόμαλλοί του δὲν τὸ θέλουν αὐτό. Δὲν τοὺς συμφέρει. Τὰ περιποιοῦνται τὰ σαραβάλα, τὰ βαστοῦνε νὰ μὴ πέσουν, "γίδι" πίσω ἀπὸ τὰ σαραβάλα μποροῦνε καὶ χοροπηδᾶνε κι αὐτοὶ καὶ περνοῦνε γιὰ κᾶτι.

ΞΕΝΟΙ ΑΝΤΙΔΑΔΟΙ

ΔΑΝΤΗΣ

(Victor Hugo)

Εἶδα ἕνα βράδι κάποιονε πὺ διάβαινε ἀπ' τὴ στράτα,
Μακριὰ χλαμῖδια ἐφόραγε σὺν ὑπατος Ρωμαῖος,
Καὶ φαίνονταν κατὰμαυρος στὴ λάμψη τὴν οὐράνιαν.
Διαβαίνοντας, σταμάτησε καὶ κάρφωσε σὲ μὲνα
Τὰ μάτια του, πὺ λάμπανε, τόσο βαθειὰ, καὶ ἦταν
Ἄγρια, καὶ μούπε: "Ἡμῶνα σὲ χρόνια περασμένα,
Ἐνα βουνὸ ὑπέρφηλο, γέμιζε τὸν αἰθέρα"
Τὴ φυλακὴ μου σύντριψε, ψυχὴ τυφλὴ ἀκόμα,
Κ' ἕνα σκαλὶ ἀνέβηκα στὴς ὑπαρξῆς τὴ σκάλα,
Κ' ἔγεινα βέντρο μὲ βωμοῦς, παπαδες μὲ θυμιάζαν,
Καὶ θέρυβους παρξίζονους σκορποῦσα στὸν ἀγέρα.
Λιοντάρη ἔπειτα ἔγεινα, λιοντάρη, ἀνιεριδόμου
Στὴν ἐρημίᾳ, στὴ σκοτεινὴ νυχτιὰ βροντομιλοῦσα
Καὶ τώρα εἶμ' ἕνας ἄνθρωπος κ' ἰ μὲ φωνάζουν Δάντην."

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Ο "ΤΥΠΟΣ"

τοῦ Βόλου δημοσίεψε τὴν κλῶνυθα στὸ φύλλο τῆς 29 τοῦ Σεπτεμβρίου :

« Πληροφοροῦμεθα ἐκ θετικῆς πηγῆς τὸ ἀκόλουθον χαρακτηριστικὸν ἐπιστολὴ τοῦ Διαδόχου μας :

Ἐἶς ἐκ τῶν παρουσιασθέντων ἐν Λαρίσῃ, πρὸ τῆς Α. Β. Υ. ἠθέλησε νὰ μεταχειρισθῆ ἐν τῇ ὁμιλίᾳ του τὴν καθαρεύουσαν, ἀλλ' ἐδυσκολύετο ὁ ἄνθρωπος. Τὴν δυσκολίαν ταύτην ἀντιληφθεὶς ὁ Διάδοχος τῷ λέγει :

— Μίλα σὲ παρακαλῶ τῇ γλώσσᾳ μας.

Κατόπιν τῆς τοιαύτης ἐνθαρρύνσεως ὁ παρουσιασθεὶς ἤρχισε νὰ μεταχειρίζεται τὴν καθομιλουμένην, εἰς τοιαύτην δὲ διετέθη ἡ συνδιάλεξις ὁλόκληρος.

Θυμώμαστε πὼς κᾶτι παρόμοιο ἐτυνέθη ἄλλοτε καὶ μὲ τὸ Βασιλεῖ μᾶς, στὴ Θεσσαλίᾳ κι αὐτό. Ὁ σιδηροδρόμος πούφευγε τὴν Α. Μ. στὴ Λάρισα, σταμάτησε στὸ Ἰκερλῆ. Ὅλ' οἱ ὑπάλληλοι εἶχανε μαζωχτεῖ στὸ σταθμὸ νὰ χαιρετήσουνε τὴν Α. Μ. κι ὁ δάσκαλος τοῦ χωριοῦ, σὲ δάσκαλος πὺ ἦτανε, ἀρχίνησε νὰ τὸν προσφωνεῖ στὴν καθαρεύουσα.

— Τῇ γλώσσᾳ σου ! Τῇ γλώσσᾳ σου, κύρ Δάσκαλε ! τοῦ λέει ὁ Βασιλεῖς, γελῶντας.

Κι ὁ δάσκαλος πὺ δὲν κατάλαβε πὼς ἡ Α. Μ. τοῦλεγε νὰ μιλήσει ἀπλά, στὴ γλώσσα του, ἀνοίγει σὺν πηγάδα τὸ στόμα του καὶ κρεμάει μιὰ πῆχη τῇ γλώσσᾳ του ὄξω.

Φανταζόμαστε πιά τὰ γέλια τῆς Α. Μ. καὶ τῶν ἄλλωνῶνε.

Η "ΕΣΤΙΑ"

τῆς περασμένης Κυριακῆς μᾶς ἀποκάλυψε μ' ἕναν πίνακα ἀναλυτικώτατο, πὼς ἕνα κοριτσάκι ὄχτῶ χρονῶνε πὺ πηγαίνει στὴν Δ' τάξη τοῦ Δημοτικοῦ πλήρως φέρο βιβλιοκαπηλείου δρ. 31,95 γιὰ βιβλία, χάρτες, τετράδια κλπ.

Ἄν ἀρξαιρέσουμε ἀπὸ τὸν λογαριασμὸ αὐτὸ τῆ σάκκα, δρ. 5, καὶ τὸ μπαξίσι θυρωροῦ καὶ ὑπερέτριας, δρ. 3, πάλι μένουν δρ. 23,95 γιὰ νὰγοραστεῖ τὸ λιβάνι γιὰ θυμιάσιμα τῶν σφῶν νομοθετῶν πὺ ἐρτιαζαν τὸ νόμο τῶν διδασκαλικῶν βιβλίων—τὴν πιὸ σιχαμερὴ κι ἀσυνείδητη φερολογία πὺ φορτώθηκε στὴ ράχη του ὁ λαός.

Ὅσοι δὲν ἔχετε παιδιά γιὰ νὰ τῆνε νοιώσετε μπᾶτε μέσα σ' ἕνα βιβλιοκαπηλεῖο αὐτὲς τις μέρες κοὶ θὰ φρίζετε. Ὑπάρχει ὅμως μιὰ δικαιολογία γιὰ τοὺς ὑπεύθυνους τῆς κακομοιρίας αὐτῆς. Ἄφου εἰσαστε τόσο ἡλίθιοι — μποροῦν νὰ μᾶς ποῦνε — καὶ στρέγετε αὐτὸ τὸ ἡλίθιο ἐκπαιδευτικὸ σημεῖα πὺ ἀποστραβῶνε τὰ παιδιά σας, σὲς ἀξίζει νὰ πληρῶνετε καὶ φέρο βαρῦ. Καὶ τὸ ἀρμεγμὰ λοιπὸν πὺ γίνεται στὶς τάπες σας μὲ τὰ ἀντιδιδασκικὰ βιβλία, εἶνε ὁ φέρος τῆς κουταμάρας σας !

Αὐτὸ ἀπάνου κάτου, ἀλλὰ μ' ἄλλα λόγια, εἶπε κι ὁ βιβλιοκαπηλὸς ἐκεῖνος στοὺς «Καιρούς», πὺ βγῆκε μὲ τὸ ψευτόνομα «Πέλεκυς» νὰ χτυπήσει τὴν «Ἐστία» γιὰ ὅτι δημοσίεψε.

ΤΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

τοῦ Καμπύση ἔγινε τὴν περασμένη Κυριακὴ «ἐν στενῷ φιλολογικῷ κύκλῳ». Κακὸ αὐτό, ὄχι βέβαια γιὰ τὴ μνήμη τοῦ Καμπύση, πὺ καὶ κανένας νὰ μὴ πῆγαινε στὸ μνημόσυνο του πάντα τιμημένη θάμνε, μὰ γιὰ τοὺς λόγιους μᾶς πὺ δὲν καταλαβαίνουνε πὼς σὲ μερικὲς ἐξαιρετικὲς περιστάσεις ἔχουν ὑποχρέωση νὰ φανερώσουνε στὸν κόσμον πὼς ὑπάρχουνε.

Οἱ λίγοι ξένοι ἀπὸ τὸν κύκλον μᾶς πὺ βρεθῆκανε προχτὲς στὸ Νεκροταφεῖο καὶ πὺ ρωτῶντας μάθανε πὼς τὸ μνημεῖο ἀνῆκε σὲ λόγιο, θὰ πιστέψανε πὼς λόγοι στὴν Ἀθήνα δὲν ὑπάρχουνε, γιατί ἀλλιώτικα ἔπρεπε ὅλοι τους νὰ μαζωχτοῦνε τριγύρω στὸ μνημεῖο τοῦ Καμπύση, ἀδιάφορο ἂν παραδεχόντουσαν ἢ ὄχι τὴν ἀξία του, ἀφου πρώτη φορὰ τιμιοῦνται ἔτσι ἐπισήμως, νὰ ποῦμε, τὰ γράμματα, ὅσο κι ἂν γιὰ τὴν τιμὴ αὐτὴ μονάχα ὁ ἄσβεστος πόνος τῆς δόλιας μάννας του ἐργάστηκε.

Θὰ ποῦμε καὶ κᾶτι ἄλλο ἀκόμα. Ὁ Καμπύσης, σὺν ζῶσει, εἶχε φίλους στὶς ἐφημερίδες, σὲ μιὰ δυὸ μάλιστα εἶχε καὶ συνεργάτες. Καὶ ὅμως ἐξῆν ἀπὸ τὸ «Ν. Ἀστὺ» πὺ δημοσίεψε δυὸ τρία λόγια κι ἀπὸ τὸν κ. Π. Ζητουσιώτη πὺ δημοσίεψε στὸ «Ἀστὺ» ἕνα πολὺ καλὸ ἄρθρον, ὅλες οἱ ἄλλες ἐφημερίδες τοιμουδιά.

Ο ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ

ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν νὰ μὴν ἀργήσει γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, νὰ μᾶς τὸνε χειροτονήσει ἐθνικὸ εὐεργέτη τον κ. Τσαγγᾶρη. Γιὰ τέτιο ἀξίωμα ἔχει βάλει ὑποψηφιότητα ὁ ἄνθρωπος κ' ἡ «Ἀκρόπολη» μάλιστα τοῦ δημοσίεψε στὸ πανηγυρικὸ τῆς φύλλο γιὰ τὸ στόλο, τὴν εἰκόνα του μὲ θραῖκο καὶ μεπαρσίσημο.

Δεῖξαμε καὶ στᾶλον φύλλο πόσο φτηνὰ προμηθεῖ ζητᾶει ὁ ὑποψήφιος ἐθνικὸς εὐεργέτης. Ἐκατὸν εἰκοσι χιλιάδες δραχμὲς μονάχα ἂν τὰ πουλήσει ὅλα τὰ λαχεῖα, καὶ πρέπει νὰ τὰ πουλήσει ὅλα, κατὰ τὴν «Ἀκρόπολη», ὁ Τσαγγᾶρης γιατί θῆναι τρομερὴ πρροροδοσία νὰ δοθοῦν καὶ σ' ἄλλους λαχεῖα γιὰ πουλήμα.

Κασομέρηα λοιπὸν σὲ τέτιο ἐθνικὴ ἐπιχείρηση δὲν ἐπιτρέπονται κι ὁ κ. Καλογερόπουλος πρέπει νὰ προσέει καλὰ νὰ μὴ φέρει καμιά δυσκολία σ' ἕναν συμπολίτη μᾶς πὺ τοῦ βάλθηκε σῶνει καὶ καλὰ νὰ γίνε ἐθνικὸς εὐεργέτης.

ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ ΕΙΔΥΛΛΙΑ

[ΤΟ ΠΡΩΤΟ]

ΘΥΡΣΗΣ Ο ΒΟΣΚΟΣ Κ' ΕΝΑΣ ΓΙΑΡΗΣ

Θύρσης : Ἄχ, πόσο γλυκὰ μᾶς ψάλλει καὶ ἐκείνος ὁ πέφκος κοντὰ στὶς πηγές, καλέ μου Γιδάρη! Ἄχ, πόσο, πόσο καὶ σὺ γλυκὰ φωνᾶς τὴ φλογέρα σου ! Σοῖ πρέπει, ἀλήθεια, τὸ δεύτερο βραβεῖον ὕστερα ἀπὸ τὸν Πᾶνα γιὰ τοῦτο. Καὶ ἂν πάρη ἐκεῖνος στεφανοκέρατον τράγο βραβεῖο, ἀξίζει σὺ νὰ πάρη μιὰ γίδα διαλεχτῆ. Καὶ ἂν πάρε ἐκεῖνος θελήση νὰ πάρη τὴ γίδα, σὲ σένη θὰ πέση βραβεῖο ἢ βετούλα. — τὸ ξέρεις δὲ πόσο εἶναι τρυφερό, γαλατερό τῆς βετούλας τὸ κρέας.

Γιδάρης : Εἶναι πολὺ γλυκότερο, ἀγαπημένε μου βοσκέ, πολὺ γλυκότερο εἶναι τὸ τραγοῦδι σου, ἀπὸ τὸ νανουριστὸ νεράκι ἐκεῖνερα, πὺ κρεμάζει ψηλὰ ἀπὸ ἐκεῖνον τὸ βράχον καὶ πέφτει. Ἄν λοιπὸν οἱ Μοῦσες πάρουν τὴν προβατῖνα δῶρο, σὺ θὰ πάρης βραβεῖο τὸ μανάρι τὸ βυζαννάμενο. Κι, ἂν πάλι τοὺς ἀρέση νὰ πάρουν ἐκεῖνες τὸ μανάρι, σὺ θὰ πάρης τὴν προβατῖνα δεύτερος.

Θύρσης : Θὰ θελήσης λοιπὸν, μὰ τις Νύμφες τις πεντάμορφες, καλέ μου Γιδάρη! θὰ θελήσης νὰ πᾶς νὰ γύρης σ' ἐκεῖνο τὸ ἀπόρητο ἐκεῖνερα τὸ βουναλάκι ποδῶνι μυθῖκες φηρωμένους, νὰ μοῦ φησῆξης τὴν καλὴ τὴ φλογέρα σου; Ὅσο γιὰ τίς γίδες σου σὲ ἀναμεταξύ, ἐγὼ τις βόσκω.

Γιδάρης : Δὲ μᾶς εἶναι βολετό, βοσκέ μου ἀγαπημένε, νὰ παίξουμε ἐμεῖς τὴ φλογέρα τὸ καταμεσίμερο. Τὸ Γέρο-Πᾶνα μᾶς, μᾶς πρέπει νὰ σεβῶμαστε καὶ τὸ θυμὸ του νὰ φοβόμαστε. Καὶ ξέρεις ὅτι

πάρει ο εισπράκτορας με χωροφύλακες και στρατιώταις, του τρώνε ο,τι κι' αν έχη στο σπῆτι του, και του πέρνουν και τὸ λέβητι και τὴ σιδηροστιὰ του ἀκόμα.

Μὰ κν ἦναι κἀνέννας φίλος, κι' κν τύχη νὰ ἦναι ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς, κἀνέννας δὲν τοῦ μιλάει, κς χρωστάει και ἐκατὸ και διακόσιαι χιλιάδες δραχμαίς.

Ἐκκτὸ και παραπάνω μελλοῦνια χρωστᾶνε οἱ μεγάλοι, και τὰ περισσότερα οἱ ἴδιοι οἱ Βουλευτάδες, και γιὰ τοῦτο, τρομάρα τοὺς ἐπιασε, ὄντας εἶπανε νὰ μὴ γίνωνται βουλευτάδες, κείνοι ποὺ χρωστᾶνε στὸ δημόσιο, γιὰτὶ σὺν ἦναι βουλευτάδες, κἀνεὶς δὲν κοιτᾶει νὰ τοὺς πιάση νὰ πλερώσουν.

Τὸν κόσμο χαλάσανε νὰ μὴ γίνη τέτοιο πᾶμμα, ποὺ εἶναι δίκιο και σωστό, παρ' ἀπ' αὐτοὺς νὰ μὴ πέρνουν μήτε πεντάρη, κι' ἂν χρωστᾶνε ἐκατὸ και διακόσιαι χιλιάδες, και τὸ φτώχῳ νὰ τὸν γδέρνουνε, γιὰ νὰ τοῦ πάρουν δυὸ και τρεῖς δραχμαίς πῶτuche νὰ χρωστᾶη.

Και δὲ φτάνει, ποὺ, με τέτοιον τρόπο, κρατᾶνε ἀπάνω τοὺς τὰ χρήματα, και ὠφελιόνται τοὺς τόκους, παρ' ἀφίνουν δέκα δεκαπέντε χρόνια χωρὶς νὰ δόσουνε πεντάρη, μὰ ἡ φτώχεια πλερώνει και πλερώνει περισσότερο. Ἰστερότερα κίτοι οἱ ἴδιοι κἀνουν ἕνα νόμο, και λένε πῶς κείνοι, ποὺ χρωστᾶνε ἀπὸ τότε ἕως τότε, νὰ ξεχρεώνωνται χωρὶς νὰ πλερώσουν.

Κι' ἔτσι, κείνοι ποὺ δὲν πλερώσανε, και γιὰ τοῦτο ἔπρεπε νὰ πικνευτοῦνε, βρίσκονται κερδεμένοι, γιὰτὶ γλυτόνουνε ὅσα χρωστᾶνε κείνοι ποὺ βρεθήκανε καλοὶ καλοὶ και πρόθυμοι, και πλερώσανε, οἱ καϊμένοι αὐτοὶ βρίσκονται ζημιωμένοι, γιὰτὶ ὅ,τι πλερώσανε, δὲν τοὺς τὸ δίνουνε πίσω, ποὺ ἦτανε δίκιο νὰ τοὺς τὸ δώσουν, γιὰτὶ και στοὺς ἄλλους χαιρίζουε κείνα ποὺ χρωστᾶνε.

Ὁ κακὸς κερδεμένος, κι' ὁ καλὸς ζημιωμένος!

Γιὰτὶ, κείνοι ποὺ εἶναι κακοὶ, ἔχουν τὰ πράμματα στὸ χέρι· οἱ καλοὶ, ποὺ εἶναι και περισσότερο ἀπὸ τοὺς κακοὺς, εἶναι ὅζω ἀπὸ τὰ πράμματα, κα τρῶν στὸ κεφάλι τῶν παθῶ τους τὸν τάραχο, γιὰτὶ δὲν εἶναι μαζωμένοι, παρὰ σκόρπιοι, κι' οἱ κακοὶ τοὺς βρίσκουν ἕνα ἕνα, και τοὺς κἀνε ὅπως θέλουν.

Ὅλ' αὐτὰ τὰ κακὰ γίνονται γιὰ τὴν ἀναθεματισμένη τὴ βούλα, ποὺ, ὡς καθὼς εἶπαμε, ἔχει στὰ χέρια του ὁ Ὑπουργός, κι' ὅ,τι θέλει νὰ γίνη, τὴν πατάει, και γίνεται.

Πρέπει τὸ λοιπὸν, τὴ βούλα αὐτὴ νὰ μὴν τὴν έχη μοναχὸς του ὁ Ὑπουργός, κι' ὅταν δὲν τὴν ἔχει μοναχὸς του, μήτε αὐτὸς μπορεῖ νὰ κἀνη ὅ,τι θέλει, μήτε οἱ ἄλλοι μποροῦν νὰ τοῦ ζητᾶνε.

Γιὰ νὰ γίνη τοῦτο, νὰ, τί πρέπει νὰ κἀνουμε.

Κάθε ὑπουργεῖο ἔχει τοὺς συναξιούχους του, ποὺ οἱ τοὺς ξέρουν τὴν ὑπηρεσία καλλίτερα ἀπὸ τοὺς ὑπουργούς, ποὺ εἶναι χτεσινοί, γιὰτ' αὐτοὶ ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ σ' αὐτὴ καταγίνονται, και σ' αὐτὴ γεράσανε.

Πέρνουμε ἀπ' αὐτοῦς δώδεκα τοὺς καλλίτερους, και καλλίτεροι εἶναι κείνοι, ποὺ περισσότερο προωδέσανε, γιὰτὶ κείνοι, ποὺ εἶχανε περισσότερο μυαλό, πήγανε παραπάνω ἀπὸ τοὺς ἄλλοινοὺς, ποὺ εἶχανε λιγώτερο.

Τὰ ὀνόματά τους θὰ μπαίνουν στὴν ἐφημερίδα, γιὰ νὰ εἶπῃ ὁ ἕνας τὸ κοντο κι' ὁ ἄλλος τὸ μακρὸ. Ἰστερα ἀπὸ δεκαπέντε μέραις, ποὺ καθένας θὰ εἶπῃ ὅ,τι ἔχει και δὲν ἔχει, ἡ Βουλὴ ἀπὸ τοὺς δώδεκα βγαίνει τοὺς τέσσερους, και μένουν ὀχτώ. Ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ὀχτώ, ὁ βασιλεὺς πέρνει τέσσερους, και οἱ τέσσεροι αὐτοὶ, μαζῆ με τὸν ὑπουργό, κἀνουν

ἕνα συμβούλιο γιὰ κάθε ὑπουργεῖο, και τὸ συμβούλιο αὐτὸ θὰ δίνη τὴ γνώμη του σὲ κάθε διάταγμα, ποὺ εἶναι νὰ ὑπογραφῆ ἀπὸ τὸ βασιλεῖα.

Τὰ ὑπουργεῖα πᾶχουμε εἶνα ἑφτά, και τότε συμβούλια θὰ γίνουνε, γιὰ τὴς δουλειαις ποὺ παρθενεῦουν σὲ κάθε ὑπουργεῖο. Τὸ καθένα με τέσσερους συναξιούχους, καθεμικνῆς ὑπηρεσίας, και με τὸν ὑπουργό, ποὺ θὰ ἦναι και πρόεδρος.

Μὲ τοῦτον τὸν τρόπο ὁ ὑπουργός δὲ θὰ κρατᾶη μοναχὸς του, σὺν τῶρα, τὴ βούλα, ἀμὴ κι' οἱ πέντε μαζῆ, και ἔτσι μοναχὸς του δὲ θὰ μπορῆ νὰ πέρνη τὴν ὑπογραφή τοῦ βασιλεῖα, ὅποτε τὴν θέλη, και ὅπως τὴν θέλη, παρὰ κάθε πᾶμμα θὰ πηγαίη στὸ συμβούλιο.

Και τὸ συμβούλιο αὐτὸ δὲν ἔχει τὴν ἀνάγκη τοῦ ὑπουργοῦ, γιὰτὶ ὁ ὑπουργός, στὸ συναξιούχο, ποὺ δὲν εἶναι ὑπὸ κληλῆλος, γιὰ νὰ μπορῆ νὰ τὸν πᾶψη, ἢ νὰ τὸν προβιβάση, δὲν ἔχει καμμία ἐξουσία.

Ὁ συναξιούχος δὲν ἔχει ἀνάγκη, μήτε τοῦ βουλευτῆ, γιὰτὶ ἔχει τὴν σύνταξί του, χωρὶς νὰ τὴν περιμένη ἀπὸ τὸ βουλευτὴ, μήτε τὸν μέλλει, γιὰ τὸν ψῆφο τοῦ βουλευτῆ.

Ὁ συναξιούχος εἶναι ἀνεξάρτητος κι' ἀπὸ τὸν ὑπουργό και ἀπὸ τὸν βουλευτῆ.

Ἀνίσως τὸ συμβούλιο βρῆ ὀρθὸ και δίκιο κείνο, ποὺ προτείνει ὁ ὑπουργός, δίνει τὴ γνώμη του και γίνεται, ἄλλοιῶτικα δὲ δίνει τὴ γνώμη του, και δὲ γίνεται.

Πάντα ὅμως δὲ θὰ γίνη κείνο, ποὺ θέλει ὁ ὑπουργός, παρὰ κείνο ποὺ θέλει τὸ συμβούλιο. Κι' αὐτὸ θὰ ἦναι πάντα καλλίτερο, γιὰτὶ ὅ,τι θέλουν οἱ πέντε, εἶναι καλλίτερο ἀπὸ κείνο ποὺ θέλει ὁ ἕνας. Ὁ ἕνας μπορεῖ νὰ θέλη κατὰ τὸ συμφέρο του, μὰ τὸ συμφέρο τοῦ ἐνοῦ, δὲν εἶναι και τὸ συμφέρο τῶν πέντε.

Νὰ, με τί ὁμορφο τρόπο, και χωρὶς νταραβέρι, διορθώθηκε κι' αὐτὸ, και διορθώθηκε καλά. γιὰτ' οἱ τέσσεροι αὐτοὶ, ποὺ θὰ σκέπτονται μαζῆ με τὸν ὑπουργό, τὴν ὑπηρεσία τὴν ξέρουν καλλίτερα ἀπὸ τοὺς ὑπουργούς, ποὺ εἶναι χτεσινοί, κι' ἐκείνοι ὅλοι τοὺς γεράσανε σ' αὐτῆ.

Ξέρουν ἀκόμα, ἀπὸ κείνους ποὺ γηρεύουε θέσεις, ποῖος εἶναι καλὸς και ποῖος δὲν εἶναι. Ὁ ὑπουργός νὰ τοὺς γελάση δὲ μπορεῖ.

Ὅλοι τοὺς τὸ να ποδάρι τὸ χουε στὸν τάφο, και πάντα πάντα θυμᾶνται και τὴν ψυχὴ τους ἀπὸ κόμματα και φατρίαις δὲ γνωρίζουν, γιὰτὶ πήγανε τὴ σύνταξί τους, και ξεκᾶνανε με τὴν ὑπηρεσία.

Μὰ και κακοὶ ἂν ἦναι παλι δὲν τοὺς περνάει, γιὰτ' αὐτοὶ δὲν ἔχουν ἐξουσία, μήτε νὰ προτείνουε, μήτε νὰ κἀνουμε κἀνένα πᾶμμα. Ὁ ὑπουργός ἔχει πάντα τὴν ἐξουσία, αὐτοὶ ξετάζουν μοναχά, ἀνίσως κείνο ποὺ λέει ὁ ὑπουργός, εἶναι σωστό, και σὺν ἰδοῦνε πῶς δὲν εἶναι σωστό, και πῶς ὁ ὑπουργός θέλει νὰ τὸ κἀνη γιὰ τὸ συμφέρο του, ἢ γιὰ τὸ χατῆρι κείνου, ποὺ τοῦ δίνουε τὸ ψῆφόν τους, λένε ὄχι, και τὸ ἐμποδίζουνε. Γιὰ νὰ κἀνουμε τὸ δικὸ τους δὲ μποροῦνε.

Ὁ ὑπουργός θὰ φέρη ἐμπέδιο στοὺς συμβούλους, γιὰ νὰ μὴν κἀνουμε ὅ,τι θέλουε, κι' οἱ σύμβουλοι πάλι δὲν θ' ἀφίνουν τὸν ὑπουργό νὰ κἀνη ὅ,τι θέλει, κ' ἔτσι τὰ πράμματα θὰ πηγαίνουε καλὰ.

Τοῦτο μονάχα μπορεῖ νὰ βᾶνη κἀνεὶς στὸ νοῦ του, πῶς τάχατες νὰ τὰ φτιάξη ὁ ὑπουργός με τοὺς συμβούλους, και νὰ πέρνη ὁ ὑπουργός, νὰ πέρνουε κι' οἱ σύμβουλοι.

Τούτη ἡ ὑποψία δὲν ἔχει τὸν τόπο της, γιὰτὶ τότε ὁ ὑπουργός, γιὰ νὰ πάρη ἀπὸ τοὺς συμβούλους ἕνα, θὰ βιαστῆ νὰ τοὺς δώση δυὸ, ἕνα σὲ κάθε σύμ-

βουλο, γιὰ νὰ τὸν πάρη με τὸ μέρος του, κι' ἔτσι αὐτὸς, με τοὺς δυὸ συμβούλους, νὰ γίνουε τρεῖς και νὰ κἀνουμε πλειονοψηφία. Μὰ ἔτσι δὲ βγαίνει πάλι ὁ λογαριασμός τοῦ ὑπουργοῦ, γιὰτὶ θὰ πέρνη ἕνα και θὰ δίνη δυὸ.

Ἀφοῦ καταφέραμε και τοῦτο, ἕνα μᾶς μένει ἀκόμα, και εἶναι τὸ καλλίτερο, γιὰτὶ χωρὶς αὐτὸ και τ' ἄλλα δὲν ἀξίζουν τίποτα, και μήτε μποροῦν νὰ γίνουε.

Μᾶς μένει, γιὰ νὰ πᾶμε καλὰ, ἡ Ἐνωσι, ποὺ ποὺ θὰ φέρη τὴν ὁμόνοια ἀναμεταξύ μας.

Χωρὶς τὴν ὁμόνοια, μήτε τὴν εὐλογία, μήτε τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ μποροῦμε νὰ χουε. Σὺν τὰ πικλιὰ θὰ τραγῶμαστε και τίποτα, ποτέ μας, δὲν θὰ κἀνουμε.

Τῶρα εἶμαστε σὺν τὸ πρόβατο, ποὺ ξεχωρίζε ἀπὸ τὸ κοπάδι, και τὸ τρώει ὁ λύκος.

Δὲν πρέπει, λοιπὸν, νὰ εἶμαστε ἔτσι, σὺν τῶρα, σκόρπιοι ἕνας ἕνας, γιὰτὶ τὸ πρόβατο, ποὺ φεύγει ἀπὸ τὸ κοπάδι, καθὼς εἶπαμε, εἶναι χαϊμένο· ἔτσι τὸ λέει και ὁ Χριστός, πρόβατον ἀπολοῦός.

Πρέπει ὅλοι μας νὰ γίνουμε κοπάδια κοπάδια στὴν ἀρχή, και σὺν γίνουμε κοπάδια, ὅποιον ἀπὸ μᾶς θελήση κἀνας ὀχτρός νὰ τὸν πειράξη, οἱ ἄλλοι θὰ τὸν βοηθᾶνε, και δὲ θὰ μπορῆ νὰ τοῦ κἀνη τίποτα.

Τῶρα, ὅποιος εἶναι πλεῖο νταχῆς, ἢ, ἂν δὲν εἶναις τέτοιος, πέρνει ἕναν ἄλλο σύντροφο, και δυό... (ἀδύνατοι) νικᾶνε ἕναν ἀντρωμένο, τὸν κἀνουν ὅ,τι θέλουε, κ' ἀπὸ τοῦτο γενήκανε ὄλα τὰ κακὰ.

Ἐνας ἔκανε τὴν κακὴ ἀρχή, και πειράξε τὸν ἄλλονε κι' ἐκείνος πάλι θέλωντας νὰ ἐκδικηθῆ, ἔκανε κακὸ κείνου ποὺ τὸν ἐβλάψε, τὸ ἕνα κακὸ γίνηκε δυὸ.

Ὁ ἄλλος πάλι, γιὰ νὰ ἐκδικηθῆ, τοῦ κανε ἄλλο κακὸ, και τοῦτος τὸ ἴδιο, τὰ δυὸ κακὰ γινήκανε τέσσερα, κι' ἔτσι κῆκωνοντας, γινήκανε πολλὰ, τῶσα πολλὰ, ποὺ ἄλλο δὲν γίνεται τῶρα, παρὰ ποῖος νὰ βλάψη και νὰ κἀνη κακὸ τοῦ ἄλλουνοῦ.

Δὲν εἶναι λοιπὸν καλλίτερα, κἀνεὶς ἀπὸ μᾶς, μήτε νὰ κἀνη κακὸ, μήτε νὰ τοῦ κἀνουμε;

Δὲν εἶναι καλλίτερα, παρὰ νὰ τρέχη ἔρημος και μοναχός, νὰ ἦναι πάντα ἐνωμένος μαζῆ με ἄλλους, και νὰ τὸν βοηθᾶνε, σὺν λάβῃ ἀνάγκη;

Ὡς και τὰ πικλιὰ ἀκόμα, νιόθουε τὸ συμφέρο τους, και κοπάδια κοπάδια περπατᾶνε, κι' ὄχι μονάχα τους.

(Στέλλο ὄλλο τελειώνει)

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΣΠΗΛΙΩΤΑΚΗΣ
Πρ. Ὑπουργός

ΤΕΤΙΑ

θάματα μονάχα στὸ Ρομέϊκο γίνουε. Ὁ κ. Σιμόπουλος παραιτεῖται ἀπὸ ὑπουργός γι' ἀφορμὴ ποὺ θανάγαζε τὸν ὑπουργό κάθε ἄλλου Κράτους νὰ τραβιχτεῖ ἕνα δυὸ χρόνια ἀπὸ τὴν πολιτικὴ και νὰ πᾶει νὰ καλλιεργῆσει τὰ λάχανα τοῦ κῆπου του.

Κι ὅμως τέτιο πᾶμα δὲ γίνεται. Τὸ ἀντίθετο μάλιστα. Ὁ κ. Σιμόπουλος δὲν πρόφτασε νὰ καλοπέσει κι ἀμέσως ἄρχισε νὰ σκέπτεται γιὰ δικὸ του καινούριο κόμμα. Ἀπειρα, εἶπε, τηλεγραφήματα συγχαρητήρια ἀπὸ τὴς ἐπαρχίαις ἔλαβε κι ἀρκετοὶ βουλευταὶ τοῦ δήλωσαν φιλία και τοῦ ὑποσχεθήκανε νὰ τὸν ἀκολουθήσουε σ' ὅ,τι ἀποφασίσει.

Ὁ κ. Σιμόπουλος ποῦναι ἐξυπνάτατος ἀνθρώπος, θὰ γελάει δίχως ἄλλο, σὺν κλειδόνεται στὴν κρεβατοκαμαρὰ του, γιὰ τὴν καταντία μας. Ἰσως μάλιστα νὰ πελπίζεται περισσότερο κι ἀπὸ μᾶς ἀκόμα.

ΕΥΡΥΠΙΔΗ

ΜΗΔΕΙΑ*

Ποιητική μετάφραση ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΦΙΑΛΙΤΗΣ

(Συνέχεια)

ΜΗΔΕΙΑ:
Τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ μπορῶ κ' ἐγὼ νὰ μάθω;
ΑΙΓΕΑΣ:
Μάλιστα! ἀφοῦ ἕνας νοῦς σοφὸς θὰν τὰ ἐξηγήσῃ.
ΜΗΔΕΙΑ:
Τὶ ἐχρησιμοποίησε λοιπὸν; ἂν πρέπ' εἰπές μου.
ΑΙΓΕΑΣ:
Τὸ ξεχωριστὸ τέσκιον πόδι, νὰ μὴ λύσω. (α)
ΜΗΔΕΙΑ:
Πρὶν κἀνὴς ἄλλο τι, ἢ σὲ ποῖα χώρα πρὶν φτάσης; (β)
ΑΙΓΕΑΣ:
Στὸ πατρικὸ τὸ σπίτι μου πρὶν νὰ γυρίσω.
ΜΗΔΕΙΑ:
Καὶ τί σου ἡ ἀνάγκη νὰ περάσης ἀπὸ δῶθε;
ΑΙΓΕΑΣ:
Τῆς Τροίης; Βασιλέας εἶν' ἕνας Πιπθίας.
ΜΗΔΕΙΑ:
Εὐρὸς θεοφοβούμενος τοῦ Πελοπα, ὡς ἀκούω.
ΑΙΓΕΑΣ:
Τοῦ Θεοῦ τὸ μαντεῖα πᾶν νὰ εἰπῶ σ' ἐκεῖνον.
ΜΗΔΕΙΑ:
Εἶν' ἀνθρώπος σοφὸς κ' ἀπὸ τέτοια ξέρει.
ΑΙΓΕΑΣ:
Κ' εἶν' ἀπὸ τοὺς συμμάχους μου ὁ ἀγαπητός μου.
ΜΗΔΕΙΑ:
Ἄμποτε ὅ,τι ἐπιθυμεῖς νὰ σοῦ δῶσῃ ἡ τύχη.
ΑΙΓΕΑΣ:
Γιατὶ ἔχεις φῶς καὶ πρόσωπο τόσο θλιμμένον;
ΜΗΔΕΙΑ:
Αἰγεία, ἄντρας χειρότερος εἶν' ὁ δικός μου.
ΑΙΓΕΑΣ:
Τὶ λές; εἰπές μου καθαρὰ τίς συμφορὲς σου.
ΜΗΔΕΙΑ:
Μ' ἄδικεῖ ὁ Ἰάσονας ἐνῶ δὲν τοῦχω φταίξει.
ΑΙΓΕΑΣ:
Τὶ σ' ἔκανε; πῶς ξάστερα πές μου τὰ τόρα.
ΜΗΔΕΙΑ:
Ἄλλη νοικοκυρὰ στὸ σπίτι μου φορτώνει.
ΑΙΓΕΑΣ:
Τέτοι' ἀτιμία ἐτόλμησε νὰ κἀνῃ ἀλήθειαν;
ΜΗΔΕΙΑ:
Ναί! ἐμᾶς ποῦ τόσο ἀγάπηγε, τόρ' ἀποδιώχνει.
ΑΙΓΕΑΣ:
Ἀπὸ ἔρωτα ἢ μετάνοιασε γιατί; σ' ἐπῆρε;
ΜΗΔΕΙΑ:
Ἀπὸ μεγάλη ἀγάπη ὁ ἄπιστος στοὺς φίλους.
ΑΙΓΕΑΣ:
Στὰ κομμάτια! Ἄν ὅπως λές κακὸς ἐπλάστη.
ΜΗΔΕΙΑ:
Τούρθε μὲ βασιλεῖδες νὰ συμπεθεριάσῃ.
ΑΙΓΕΑΣ:
Καὶ ποῖος τὴν κόρη τοῦδωκε; σύντομα εἰπές μου.
ΜΗΔΕΙΑ:
Ὁ Κρέοντας ὁ Βασιλεὺς τοῦ τόπου ἐτοῦτου.

* Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸ 108 φύλλο τοῦ «Νουμά».
(α). Ὁ χρησμός:
Ἄσχοῦ τὸν π ρ ο ὕ χ ο ν τ α πόδα, μέγα φέρτατε λαῶν,
Μὴ λύσης πρὶν Ἀθηναίων ἀφικέσθαι.
Ἄσκον ἐδῶ ἔνοσε τὴν κοιλίαν. Π ρ ο ὕ χ ο ν τ α πόδα,
λοιπὸν, μὴ λύσης—Νὰ μὴ συνευρεθῆς μετ' ἄλλη γυναῖκα,
πρὶν πᾶς στὴν πατρίδα σου, τὴν Ἀθήνα.—(Ἀπὸ τὸ Σχο-
λιαστή).
(β) Εἰδῶ μᾶς δίνει νὰ καταλάβουμε, πῶς ἡ Μήδεια ἀρ-
χίζει νὰ ἔνοσῃ τὸ γρησμό.

ΑΙΓΕΑΣ:
Μ' ὄλο τὸ δίκιο σου λοιπὸν θλίβεσαι τόσο.
ΜΗΔΕΙΑ:
Ἐχάθηκα! μὲ διώχνουνε κ' ἀπὸ δῶ πέρα.
ΑΙΓΕΑΣ:
Καὶ ποῖοι; Αὐτὸ εἶνε ποῦ μοῦ λές νέα; συμφορὰ σου.
ΜΗΔΕΙΑ:
Μὲ ἀναγκάζει ὁ Κρέοντας ἀπὸ δῶ νὰ φύγω.
ΑΙΓΕΑΣ:
Μὰ τὸ στέργει ὁ Ἰάσονας; Δὲν εἶν' ἐπαινός του.
ΜΗΔΕΙΑ:
Κι ἂν δὲν τὸ λέει, δὲν τὸ ἐπιμένει γιὰ νὰ μείνω...
Ὅμως στὰ πόδια σου προσπέρω νὰ μὲ σώσης.
Λυπήσου με, λυπήσου με τὴ δυστυχισμένη.
Ἐμένον' ἔρημη ποῦ φεύγω ἀποδιωχμένη.
Ἄχ μὴ μ' ἀφίνης νὰ χαθῶ, δέξου με ἐκεῖτη
Στὴ χώρα σου καὶ στὴν ἐστία τοῦ παλατιοῦ σου.
Κ' εἶθε οἱ θεοὶ νὰ δώσουνε ὁ,τ' ἡ καρδιά σου
Τόσο ἐπιθυμῆι: παιδικία νὰποχτήσης,
Κ' εὐτυχισμένος ὡς στὸ τέλος νὰποθάνης.
Καὶ ποῦ ἀπερίμεστο καλὸ σ' ἐμένον' ἔγεραι
Δε, ξέρεις; μόνο ἐγὼ γνωρίζω τὰ βοτάνια
Ποῦ ἀκλῆρος νὰ μὴν εἶσαι πιά, παιδικία νὰ κἀνῃς.
ΑΙΓΕΑΣ:
Πρόθυμος εἶμαι νὰ σοῦ κἀνω αὐτὴ τὴ χάρη:
Πρῶτ' ἀπὸ σέβας στοὺς θεοὺς, κ' ἀπὸ τὰ τέκνα
Κατόπι, ποῦ μοῦ ὑπόσχεσαι πῶς θὰποχτήσω,
Ποῦ ἐγὼ γι' αὐτὰ καὶ τὴ ζωὴ μου θυσιάζω.
Κ' ἄκουσε πῶς σκέπτομαι: ἂν στὴν πατρίδα μου ἔλ-
[θεις,
Κατὰ τὸ δίκαιο, ὅπως μπορῶ, θὰ προσπαθῆσω
Νὰ σὲ προφυλάξω ἄλλὰ, σοῦ τὸ λέω, μαζί μου
Δὲ θέλω νὰ σὲ πᾶρω ἀπὸ τὴ χώρα ἐτοῦτη.
Ἄν ὅμως ἐρθῆς μόνη σου στὰρχοντικό μου,
Δὲ θὰ σε παραδώσω σὲ κανένα, κ' ἔτσι:
Ἐκεῖ θὰ μένης ἕσο θές, ἀσφαλισμένη.
Φύγε λοιπὸν μονάχη σου ἀπ' τὸν τόπο ἐτοῦτο,
Γιατὶ δὲ θέλω νὰ μοῦ εἰποῦν οἱ ξένοι λόγια (*).
ΜΗΔΕΙΑ:
Ἔτσι θὰ κἀνω μ' ἂν ἀκόμη μ' ὠρρίζουσιν
Καὶ πῶς θὰ γίνουνε ὅσα λές, ἄλλο δὲ θέλω.
ΑΙΓΕΑΣ:
Πῶς δὲ μ' ἐμπιστεύεσαι; ἢ ἄλλο σ' ἐμποδίζει;
ΜΗΔΕΙΑ:
Πιστεύουμαι. Μὰ τὰ παιδικία εἶνε τοῦ Πελοπα
Κι ὁ Κρέοντας ὄχτροί μου κ' ἂν σὲ πολεμήσουν,
Δεμένος μ' ὄρκους, σὺ ποτὲς δὲ θὰ μὲ δώσης;
Μ' ἂν μοναχὰ τὸ λόγο σου μοῦ δώσεις δίχως
Καὶ νὰ ὀρκιστῆς εἰς τοὺς θεοὺς, φίλος ἐκείνων
Θὰ μὲ παραδώσης καὶ μόνο ἂν μὲ ζητήσουν
Μ' ἕνα τους πρέσθη: Ἐγὼ εἶμ' ἀδύναμη γυναῖκα
Ἐνῶ εἶν' ἐκεῖνοι: πᾶμπλοῦτοι καὶ βασιλεῖδες.
ΑΙΓΕΑΣ:
Τὰ λόγια σου προβλεπτικὴ πολὺ σὲ δείχνουν,
Κυρὰ μου· ἀφοῦ τὸ ἐπιθυμεῖς δὲ σοῦ τάρνιμαι.
Γιατὶ κ' ἐγὼ στὸ λόγο μου, θέλω δὲ θέλω,
Στέκουμαι: προβάλλοντας στοὺς ἔχθρους σου ἐκείνους
Τὸν ὄρκο μου, καὶ σ' εἶσαι ἀκόμη ἀσφαλισμένη.
Ὅνομάσε μου τοὺς θεοὺς.
ΜΗΔΕΙΑ:
Στῆς Γῆς τὸ γῶμα,
Στὸν Ἥλιο, τοῦ πατέρα μου πατέρα, ὀρκίσου,
Καὶ πέρα ὡς πέρα σ' ὄλων τῶν θεῶν τὸ γένος.
ΑΙΓΕΑΣ:
Τὶ γὰ ὀρκιστῶ νὰ κἀνω ἢ νὰ μὴν κἀνω; λέγε.

(*) Νὰ μὲ κατηγορήσουν, δηλαδή, πῶς δὲν ἐρύλαξα
τοὺς νόμους τῆς φιλοξενίας, ἂν σὲ πᾶρω ἀπὸ τὸ ξένον
ἐτοῦτο τόπο ἐγὼ ξένος.

Σ. Μ.

ΜΗΔΕΙΑ:
Πῶς μὴτ' ἐσὺ ποτὲς ἀπ' τὴ δικὴ σου χώρα
Θὰ μὲ διώξης, μῆτε θάφῃσης νὰ μὲ πάρῃ
Μὲ θελήσῃ σου ἐνόσω ζῆς κἀνεὶς ἔχθρος μου.
ΑΙΓΕΑΣ:
Μὰ τὴ Γῆ καὶ μὰ τὸ φῶς τὸ λαμπρὸ τοῦ Ἥλιου,
Μὰ ὄλους τοὺς θεοὺς, ὁ,τ' εἰπές μου θὰ κἀνω.
ΜΗΔΕΙΑ:
Φτάνει. Μ' ἂν δὲ σταθεῖς στὸν ὄρκον, τί νὰ πάθῃς;
ΑΙΓΕΑΣ:
Ὅ,τ' οἱ ἀθεοφόβοι κακὸ μπορεῖ νὰ πάθουν.
ΜΗΔΕΙΑ:
Χαρούμενος ὁ δρόμος σοῦ; καλὰ ὄλα πάνε.
Κ' ἐγὼ σὲ λίγο στὴν πατρίδα σου θὰ φτάσω,
Σὰν ἐπιτύχω ὅσα στὸ νοῦ μου ἔχω νὰ κἀνω.
ΧΟΡΟΣ:
Ἄμποτε τὸ παιδί τῆς Μαιῆς, ὁ δρομοδείχτης
Ὁ Ἐρμῆς, μὲ τὸ καλὸ στὸ σπίτι: νὰ σὲ φέρῃ,
Κι ὄλα δεξιά νὰ σ' ἐλθουने ποῦ ὁ νοῦς σου ξέρει.
Αἰγεία, μεγαλόκαρδος τόσο ποῦ ἐδείχτης.

(ὁ Αἰγέας φεύγει)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΜΗΔΕΙΑ:
ὦ Δία, καὶ τοῦ Δία ἐσὺ Δικαιοσύνη,
Κι ὦ φῶς τοῦ Ἥλιου, πανήμερον τὴ νίκη τόρα
Θὰ πάρω, ἀγαπητές μου, ἀπ' τῶν ἔχθρων τὰ χέρια:
Στὸν ἴσιο δρόμο ἐμπήκαμε κ' ἐλπίδες ἔχω
Τόρα νὰν τοὺς ἐδικηθῶ, ποῦ, μέσ' στὴν ὥρα,
Ὁ Αἰγέας τῶν σκοπῶν μου ἐράνη ἀραξοβόλι,
Ὅπου θὰ δέσω παλαμᾶρι ἄμα πατήσω
Στὴν πολιτεία καὶ στὰκροχῶρι τῆς Παλλάδας. (*)
Τόρα ὄλους μου τοὺς στοχασμούς θὰ σοῦ εἰπῶ ὅμως
[λόγια
Νὰ σοῦ γλυκάνουν τὴν καρδιά μὴν περιμένης:
Ἀνθρώπο δικό μου θὰ στείλω νὰ ζητήσω
Ἐμπρός μου νᾶρθῇ ὁ Ἰάσονας. Τότε μὲ λόγια
Γλυκὰ θὲ νὰν τοῦ εἰπῶ, πῶς παραδέχομαι ὄλα
Καὶ πῶς ἔκανε καλὰ καὶ γιὰ καλὸ κ' ὠφέλεια
Δικὴ μας, ποῦ τοῦ Βασιλεῖα τὴν κόρη ἐπῆρε
Κι ἄρῃσ' ἐμένα, κ' ὕστερις θὰν τοῦ ζητήξω
Τὴ χάρη, ἐδῶ νὰ μέινουνε τὰ δυὸ παιδικία μου,
Ὅχι: πῶς θέλω ἀληθινὰ στῶν ἔχθρων τὰ χέρια
Νὰφῆσω τὰ παιδικία μου καταφρονημένα,
Παρὰ γιὰ νὰ σκοτώσω τὴ Βασιλοπούλα
Μὲ δόλο: δηλαδή: στὴν νύφη θὰν τὰ στείλω
Μὲ δῶρα, ἀπὸ τὴν Κόριθο νὰ μὴν τὰ διώξουν,
Πέπλο ἀραχνούφαντο καὶ μὲ χρυσὸ στεφάνι.
Κι ἂν τὰ στολίδια ἐτοῦτα πάρει: καὶ φορέσει!
Μὲ πόνους θὰ χαθῇ κ' αὐτὴ κ' ὅποιος τὴν κόρη
Πειράξει: μὲ φαρμάκι τέτοιο τᾶχω ἀλείψει.
Μὰ ὅσα σὰς εἶπα ὡς τώρα εἶναι χαρὰ μου.
Γιὰ ὁ,τ' ὕστερις θὰ κἀνω βαρυκαστανάζω:
Μονάχη τὰ παιδικία μου ἐγὼ θὰν τὰ σκοτώσω,
Κι οὔτε ἀπὸ τὰ χέρια μου κἀνεὶς θὰν τὰ γλυτώσῃ!
Κ' ἔτσι ἀφοῦ τοῦ Ἰάσονα τὸ σπίτι ὡς πέρα
Ταράξω, εὐτύς θὰ φύγω ἀπὸ τὸν τόπο ἐτοῦτο
Μακρὰ ἀπ' τὸν σκοτωμὸ τῶν τρισαγαπημένων
Παιδιῶν μου, ἐγὼ μακρὰ ἀπὸ δῶ ἢ καταραμένη
Κακούργα μάννα δευτέρα ποῦ δὲν ἐπλάστη
Οἱ ὄχτροί μου νὰ μ' ἀναγκάξῃ δὲν το ὑποφέρω.
Ἐμπρός! Τὶ τ' ὄφελος ἐγὼ νὰ ζῶ; Δὲν ἔχω
Πατρίδα, σπίτι, οὔτε καμμιὰ στὴς συμφορὲς μου
Παριγοριά!

(ἀκολουθεῖ)

(*) Στὴν Ἀκρόπολη τῆς Ἀθήνας.

ΑΠ' ΤΑ ΞΕΝΑ

Δάκρυ της που κλύησες
στομορφό της στόμα
Και φίλ μου σ' εκλείσες
μέσα στην καρδιά μου.

Αλλά τώρα αδέρφια σου
πέφτουνε στο χόμα
Θλιβερά κι αφίλητα
σαν τα δάκρυά μου;

ΕΝΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΠΑΤΡΙΔΑ*

ΑΝΔΡΙΤΣΕΪΚΑ

Μια φράση που λέγεται δω ψηλά, όταν πρόκειται για γεννικότητα και αντοχή «πολέμησε Άνδριτσέικα», δείχνει ότι η μνήμη του ήρωικού εκείνου κλέφτη, του Άνδριτσέου από τις Λεβανάτες της Λοκρίδας, και του γιου του Δυσσέου, υπάρχει ακόμη ζωντανή.

Οι Άνδριτσαίοι αναφέρονται στα τραγούδια της Ρούμελης.

Σ' ένα χωριό μούδειξαν οι γέροι τον τόπο που έπηδουσε ψηλά σ' ένα λιθάρι ο Άνδριτσέος—όχι ο Άνδρουτσέος καθώς λανθασμένα τον γράφουν στις ιστορίες.

Άλλη φράση που σώζει τη μνήμη της επιδρομής του Κιουταγλή λέγεται: «Δεν πέρασε εκείνος ο Κιουταγής απ' το χωριό σου;» δηλαδή βρισκόμενοι ακόμη άχρηστος άνθρωπος στη ζωή;

Ανάλογος και περισσότερο διαδομένη είναι η φράση που λέγεται στο Μοριά και σε πολλά μέρη της άλλης Ελλάδας για τον Ίμβραήμ: «Δεν πέρασε εκείνος ο Μπραίμης» ή «δεν σ' έκοψε εκείνος ο Μπραίμης»;

Τέτοιες φράσεις και παραδόσεις χαρακτηριστικές άκουσα πολλές. Πρέπει να τις μαζώξω κανείς όλες. Ο Καρμακίτσας έχει γράψει πολλά τέτια, και άλλοι με τον τίτλο «Ελληνικά παραδόσεις» στην «Εβδομάδα, περιοδικό που έβγαίνει μία φορά, και στην Έσθια».

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ

Μπροστά από τα χελιδόνια, το τρελλό πέταγμα της Λιχρίδας, της γριβίτσας το τραγούδι που έχει την θλιβερή του ιστορία—την είπαμε παραπάνω—ή χαρά των ταώνηδων, τα μελισσοουργούδια, οι τρυποφράκτες και τα άλλα πουλιά, θαρρείς ότι δείχνουν πως βιάζονται να φέρουν την άνοιξη.

Και ύστερα από τα χελιδόνια έρχεται χιόνι καμμιά φορά. Αλλά όταν το πη ο κούκκος τότε με το λάλημά του κηρύχεται άμετάκλητα πιά ή άνοιξη μέσα στο ήλιολουσμένο καταμεσήμερο, μέσα στην πρασινισμένη φύση.

Ο κούκκος είναι ο κήρυκας της άνοιξης, καθώς ο ζίζικας, ο ψάλτης του καλοκαιριού. Αμα δεν βγῆ ο κούκκος, δεν τὸ λέει τὸ ἀηδόνι, τὸ ἐρημόλαλο πουλί που τὸ κελάδημά του σοῦ θυμίζει παθητική στροφή της Σαπφούς.

Ἡ άνοιξη ἐκεῖ πάνω είναι μιὰ χαρά! Ἀπὸ τοῦ Ἀη Γεώργη ἀρχίζουν ὀλοένα νὰ φτάνουν τὰ πρόβατα στὰ λιβάδια τῶν βουνῶν.

* Ἡ ἀρχὴ του στὸ 112 φύλλο τοῦ «Νουμά».

Μόλις άκουστῆ ὁ κοῦκκος παίρνουν και καταπί-
νουν μιὰ χαψιά ψωμί νὰ μὴ τοὺς κομπώση τὸ
πουλί, νὰ μὴ τοὺς πάρη, τοὺς χαλάση, τὴ φωνή.

Η ΠΑΠΑΔΟΥΛΑ

Ἡ τελευταία ἀποκριὰ στὴ Ρούμελη δὲν θεω-
ρεῖται ἑορτὴ μεγάλη ὅπως ἄλλες. Μάλιστα σὲ με-
ρικὰ μέρη οὔτε συνήθεια νὰ μασκαρεύονται τότε
υπάρχει. Πολλὰ ὄρεινά χωριά εἶναι ἔρημα τὴν ἐπο-
χὴ αὐτῆ. Σκεπασμένα ἀπὸ χιόνια φυλάγονται μόνο
ἀπὸ ἓνα ἢ δυὸ φύλακες. Ἡ ἔρημιὰ τους σὲ θλίβει.
Οὔτε κοκόρια λαλοῦν· τὰ ἔχουν πάρει μαζί τους.

Τὸ πρῶγμα ἀλλάζει κάπως νοτιώτερα ὡς π. χ.
στὴ Μακρυνεία ὅπου πολλοὶ ξένοι ξεχειμάζουν.

Σὲ μιὰ καλὴ οἰκογένεια ἄκουσα τὴν παπαδοῦλα.
Τὴν ἐχόρευαν μικρὰ κοριτσάκια, δημαρχόπουλα,
κοντὰ στὴν πυρωμένη γωνιά τοῦ σπιτιοῦ, σὰ τρία,
ὅπως λέγουν, ἦτοι σὲ χορὸ κουνητό. Εἶναι καλὸ τρα-
γουδάκι μὲ δυὸ ἐπιφοῦς. Τοὺς πρώτους στίχους
τοὺς γράφουμε ἀκριβῶς ὅπως τοὺς λένε στὸ τρα-
γοῦδι:

Κι' ἀγνάντεφα, Παπαδοῦλα μου,
κι' ἀγνάντεφα-να-κατακαμπῆς,
κατακαμπῆς στὸν κάμπο, μωρ' παπαδημοπούλα. (δυὸ φορές)

Κεῖδα κομά—ποπαδοῦλα μου,
κεῖδα κομά—να—τι μάλαμα,
κεῖδα κομά: ἀσῆμι, μωρ' παπαδημοπούλα. (δυὸ φορές)

Αὐτὸ δὲν εἶναι μάλαμα αὐτὸ δὲν εἶν' ἀσῆμι
μόν' εἶν' ἡ τσοῦπα τοῦ παπᾶ πῶρχεται ἀπὸ τ' ἀμπέλι.
Κρεττὶ τὰ μῆλα στὴν ποδιά, τὰ κίτρα στὸ μαντήλι,
Δυὸ μῆλα τῆς ἐζή-τησα κι' αὐτῆ μοῦ δίνει πέντε,
δὲν θέλω αὐτὰ τὰ μῆλα σου τὰ τσαλαπατημένα,
ἐγὼ ζητῶ τὰ κέρφια σου τὰ μοσχομυρισμένα.

ΠΗΤΤΕΣ ΚΑΙ ΑΡΝΙΑ

Ἐπάρχει φράση Κόττα πῆττα που λέγεται νὰ
δηλώση τὸ καλὸ φαγητό. Ἡ πῆττα, μπορεῖ νὰ πῆ
κανεῖς, εἶναι ἔθνικο γλύκισμα και φαγητό μαζί, εἶ-
δος ψωμιοῦ και προσφαγιοῦ. Ἐκτὸς τῆς βασιλόπητ-
τας ἀκούει κανεῖς ὀλοένα πατατόπηττες, λαχανό-
πηττες, πρασσόπηττες, σπανακόπηττες, κοτόπητ-
τες, γαλατόπηττες, κολοκυθόπηττες, ταρματόπηττες,
αὐγόπηττες, τυρόπηττες κ.τ.λ.

Ἀπὸ κάθε γιορτὴ δὲ λείπει ἡ πῆττα, ἀλλὰ
και τις καθημερινὲς κάνουν τέτιες. Τρῶνε ἀρχὰ
φτωχοὶ και πλούσιοι.

Τ' ἀρνὶ στὴ σούβλα εἶναι τὸ κορυφωμα τῆς νεο-
ελληνικῆς μαγειρικῆς. Ἀρνὶ παχὺ σὲ λίγη φωτιά
ψημένο, μὲ καλὸ κρασί και μάλιστα μὲ κρύο νερὸ
συνοδευμένο σὲ καμμιὰ σκιερὴ ἐξοχὴ εἶναι ἡ ἀπό-
λαυση τῶν ἐπαρχιῶν μας.

Ἀλλὰ περιέργως σὲ πολλὰ μέρη τ' ἀρνὰ τὸ
πάσχα, ἢ ἄλλοτε, δὲν τὰ ψήνουν στὸ ὑπαιθρο,
ἀλλὰ στὴ γωνιά τοῦ σπιτιοῦ. Ὅπου χάνει κανεῖς τὸ
θέαμα τοῦ ὠραίου εἰθίμου. Ἴσως φταίει σ' αὐτὸ ὁ
σφαγιατικός φόρος τοῦ Σιμόπουλου.

Ο ΧΑΣΙΚΑΣ ΚΑΛΩΣ ΝΑ Σ' ΕΥΡΩ

Τὴν τελευταία ἀποκριὰ δένουν ἓνα αὐγὸ πα-
στρεμένο σὲ μιὰ κλωστὴ που κρεμιέται ἀπὸ κοντὸ
ράβδι. Ἐνας τὸ περιφέρει τριγύρω στὰ στόματα
τῶν καθισμένων στὸ σφραῖ ἀνδρῶν και γυναικῶν.
Ἐκεῖνοι δὲ προσπαθοῦν νὰ τὸ πιάσουν μὲ μόνο τὸ
στόμα τους.

Ὅποιοι τὸ πιάσει κερδίζει. Τὸ παιγνίδι λέγε-
ται Χάσικας.

Ἄμα φάγουν τὴν νύκτα βγαίνουν στὰ παρά-
θυρα οἱ ἄντρες και ὁ ἓνας φωνάζει μὲ τὸνομά του
τὸν γείτονά του γιὰ νὰ βγῆ ὀξω. Μόλις βγῆ τοῦ

λέγει:—Καλῶς νὰ σεῦρω! και τουφεκᾶ εἰς τὸν ἀέ-
ρα· ὁ ἄλλος ἀπαντᾶ:—Καλῶς νάρθης! και τουφε-
κᾶ ὁμοίως.

Και γίνεται μιὰ ἀληθινὴ νυκτερινὴ μάχη μέσα
στὶς τόσες φωνὲς και στὰ τόσα ἄστεια που μάλι-
στα ξεσποῦν, ὅταν δὲν πιάση κανεὺς τὸ ὄπλο.

Τὴν καθαρὴ Δευτέρα δὲν χαλοῦν τὰ κούλουμα,
ἀλλὰ πηγαίνουν ὄλοι στὴν ἐργασία τους.

ΖΩΑ ΚΑΙ ΚΥΝΗΓΙΑ ΣΤΗ ΡΟΥΜΕΛΗ

Τὸ χειμῶνα εἶναι πολλὰ ὄσο και ἐπικίνδυνα
τὰ κυνήγια στὴ Ρούμελη.

Ὅταν χιονίση, ἀπὸ βραδὺς οἱ κυνηγοὶ ἐτοιμά-
ζουν τὰ ὄπλα τους και καταρτίζουν τις συντροφίες
τους. Πρὶν φέξη βγαίνουν.

Φοροῦν σκοῦτες, δηλαδὴ εἶδος τσαρούχια ἀπὸ
κομμάτι κάππας, γιὰ νὰ μὴ παγώνουν τὰ πόδια
των. Συνήθως ὄπλα ἔχουνε ἀτελῆ. Μανισακμάδες
ιδίως, μεταποιημένα καρυφοῦλλια και γκοράδες, ὀλιγα
δίκανα.

Τέτιες μέρες ἐγὼ πολλάκις ἐκφυρνοῦσα ὄλη
τὴ νύκτα διὰ νὰ προλάβω σύθαμπα νὰ προσκαλληθῶ
σὲ καμμιὰ συντροφιά, γιὰτὶ δὲν μ' ἐπαιρναν μαζί.
Δὲν εἶχαν ἀποδείξεις οὔτε και ὀλίγων ἐπιτυ-
χιῶν.

Κατὰ προτίμησιν οἱ κυνηγοὶ πέρνουν τὸν πορὸ
τῶν κουναβιῶν. Γιὰτὶ τὸ δέρμα τους στοιχίζει 20
δραχμὲς ἐπάνω κάτω. Οἱ λαγοὶ εἶναι συνηθισμένο
κυνήγι. Τὰ ἀγριόγυδα στὰ Βαρδούσια και στὸ Βε-
λοῦχι εἶναι σχεδὸν ἀπλησίαστα. Τὰ κυνηγοῦν ἐμ-
πειροὶ ντόπιοι κυνηγοὶ, που γνωρίζουν σπιθαμὴ τῆ
σπιθαμὴ τὸ μέρος, μόνον σὲ καρτέρια. Ζαρκάδια ἔχει
ἡ Ὄξυά, ἐλάφια ὁ Βάλτος, κάπρους ἔχουν πολλὰ
μέρη, πλατόνια δὲ, εἶδος μεγάλου ἐλκροειδοῦς ζῶου
μὲ κέρατα, ἔχει τὸ Ἐηρόμερο.

Και ἄλλα σκοροφάγα και ἀρπακτικὰ ζῶα ὑπάρ-
χουν στὴ Ρούμελη ἐκτὸς τῶν λύκων, που τοὺς κυ-
νηγοῦν μὲ παγάνες, συντροφίες ἀπὸ πολὺ κόσμο ὁ
ὅποιοι ἀποκλείνει τὸ μέρος ὄλο και πιάνει τὰ μο-
νοπάτια, ἢ μὲ σκανταλιές, σιδερένια δόκανα. Οἱ
Παλουκοβίτες, κάτοικοι δυὸ χωριῶν βορεινῶν, εἶναι
μοναδικοὶ στὶς σκανδαλιές.

Ὁ ὄησος ρίχνεται και αὐτὸς στὰ πρόβατα,
ἀλλ' αὐτὸς ἰδίως πᾶει στὰ βαλτώδη μέρη.

Κλαροπόντικα λένε στὴ Ρούμελη τοὺς ἀρου-
αίους. Τὶς βερβέρες (σκιούρους) καμμιὰ φορὰ τις
σκοτῶνουν. Ἐχει μιὰ δραχμὴ μόνο τὸ τομαράκι
τους.

Τσουκιάδες (ἐρωδιούς) κυνηγοῦν στὸν Ἀσπροπό-
ταμο. Ἀγριοκόττια, ἀγριόγαλλοι, ἀγριοπαπτιες εἶναι
συνειθισμένα ἰνόματα.

Τὶς κυριαρῆνες εἶπαμε ὅτι τις πιάνουν μὲ ἀγ-
χύστρια, ὅπως στὴ Μάνη πιάνουν τὰ ὄρτύκια, μὲ
δίχτυα και στὴ Μικρὰ Ἀσία τις ἀγριόχηνες.

Ἄιτους ἔχει ὁ Παρνασσὸς και τὰ ψηλά μας
βουνά. Πολλὲς φορὲς στὸ κυνήγι τὸν σκοτωμένο
λαγὸ, ὄσο νὰ φτάσουνε οἱ κυνηγοὶ, τὸν ἀρπάζει ὁ αἰ-
τὸς στὰ νύχτα και φεύγει.

Στὸν κάμπο τῆς Λαμίας ζοῦν οἱ ποιητικοὶ πε-
λαργοὶ. Εἶναι λυπηρὸ που τοὺς κυνηγοῦν στὰλλα
μέρη τῆς Ελλάδας και τοὺς σκοτῶνουν ἔτσι γιὰ
γούστο. Κατὰ τοῦτο μᾶς ὑπερτεροῦν οἱ Τούρκοι, οἱ
ὅποιοι δὲν τοὺς πειράζουν και ἔτσι πληθαίνονται γιὰ
τὴν ὠφέλεια τῆς γεωργίας. Πόσον ἀγαπητὰ μοῦ εἶ-
ναι αὐτὰ τὰ πουλιά! Ἡ συντροφιά τους μοῦ ἔχει
δώσει ἀπὸ τις καλύτερες συγχινήσεις.

Ἀπ' τὴν Λαμία και τὸ Κόμμα, χωριὸ που ἔχει
πληθυσμὸ ἀπ' αὐτοῦς, ἀρχίζουν οἱ χῶρες τῶν πε-
λαργῶν.

(Ἀκολουθεῖ)

ΚΩΣΤΑΣ Σ. ΡΟΥΝΑΡΗΣ

